

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษากลุ่มหัตถกรรมแก้วฉีก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
A Study on Glass Handicrafts' Group of Bang Graabao Sub- District
Nakhorn Chaisri District, Nakornpathom Province

T096013

โดย
นาย ชชาติ รักธรรม

รฟ.
๘๕๑๔ก
๒๕๕๐

เลขหมู่.....	96013
เลขทะเบียน.....	
วันเดือนปี.....	๑ ๑๑ ๒๕๕๐

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนากการเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๕๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารฉบับนี้ด้วย

b.....	b 11859301
i.....	

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การศึกษากลุ่มหัตถกรรมแก้วตัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

A Study on Glass Handicrafts' Group of Bang Grabao Sub- District

Nakhom Chaisri District, Nakompathom Province

โดย

นายชาติร์ รักธรรม

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลักสูตร

ว.ท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา มั่นเก็บ)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์เอนก บุญยีน)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพามาภรณ์ ชันศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม
: A Study on Glass Handicrafts' Group of Bang Grabao Sub- District
Nakhorn Chaisri District, Nakornpathom Province

โดย : นายชาติรี รักธรรม

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนากาณิชการ)

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ :

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ)

15 / ๖.๓. / ๒๕๕๐

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา การบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค ของกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก จัดตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2540 เริ่มแรกมีสมาชิก 5 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 13 คน โดยมีนางทิพวัน แสงอำไพ เป็นประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โรงงานแก้วดักที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมได้เลิกกิจการ ซึ่งประธานและสมาชิกบางคนก็ตกงานจึงมีการรวมกลุ่มกันแล้วลองทำผลิตภัณฑ์แก้วดักตามที่ตัวเองเคยทำขณะทำงานในโรงงาน แล้วนำไปจำหน่ายตามตลาดนัดต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำหน่ายได้ หลังจากนั้นจึงเริ่มคิดค้นที่จะสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยนำเอาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและความเป็นไทยมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น สัมโอ พระปฐมเจดีย์ รถม้าล้อ และสัตว์สิบสองราศี เป็นต้น ปัจจุบันสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้มากกว่า 100 แบบ ในด้านการบริหารจัดการ กลุ่มได้แบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 5 ฝ่าย และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มปัจจัยภายในพบว่า ประธานกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือและความสามัคคีของสมาชิกกลุ่ม มีผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ โดยได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าของกลุ่ม เช่น OTOP ระดับ 4 ดาว รางวัลผลิตภัณฑ์มาตรฐานดีเด่นของกระทรวงพาณิชย์ และจดสิทธิบัตรภูมิปัญญาไทยเป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอก ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างดีในด้านงบประมาณ การตลาด การประชาสัมพันธ์ และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ส่วนปัญหาอุปสรรค

ปัจจุบันมีน้อยมากที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ห่มน้เก็บ ประธานคณะกรรมการปัญหาพิเศษและ อาจารย์ เอนก บุญยืน กรรมการปัญหาพิเศษที่กรุณาชี้แนวทางในการทำปัญหาพิเศษ และช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ข้าพเจ้าจึงรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบ คุณทิพวัน แสงอำไพ ประธานกลุ่มหัตถกรรมแก้วดักและสมาชิกทุกคน ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยกระตุ้นอยู่เสมอ และขอบพระคุณพ่อ แม่ที่ให้กำลังใจ ให้ทุนทรัพย์ ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ชาตรี รักธรรม

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนิยม	ข
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
คำถามเพื่อการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
แนวความคิดเกี่ยวกับหัตถกรรม	5
แนวความคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	7
แนวคิดการบริหารการจัดการ	8
แนวคิดการรวมกลุ่ม	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
รูปแบบการวิจัย	19
การเลือกพื้นที่วิจัย	19
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	19
การจัดหมวดหมู่ การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล	20
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	20
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	
บริบทชุมชน	21
การบริหารจัดการกลุ่ม	25
กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้	45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงรายได้ของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก	30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 สถานที่ตั้งของกลุ่มหัตถกรรมแก้วฉ่ำ	21
2 ที่ตั้งจังหวัดนครปฐม และพื้นที่ศึกษาวิจัย	22
3 การพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วฉ่ำ	25
4 โครงสร้างของการพัฒนากลุ่ม	26
5-11 ขั้นตอนการผลิตแก้วฉ่ำ	27
6 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์	31
7 กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม	47
8 ประวัติการดำเนินงานของกลุ่ม	48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระดับพื้นฐาน ภูมิปัญญาของมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอดและดำรงเผ่าพันธุ์ ในขณะที่เดียวกัน มนุษย์ก็ต้องสร้างและปรับระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้น เพราะมนุษย์ไม่สามารถหาเหตุผลหรือควบคุมปรากฏการณ์ธรรมชาติได้ เมื่อไม่รู้สาเหตุมนุษย์จึงเกิดความกลัวจึงสร้างความเชื่อและระบบความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติขึ้นตามความรู้ ความเข้าใจ และจินตนาการของเผ่าพันธุ์ เพื่ออย่างน้อยก็ให้เกิดดุลยภาพ เกิดความมั่นคงทางใจ เกิดความราบรื่นในการดำเนินชีวิต ทั้งหมดนี้เพราะมนุษย์ใช้ปัญญาแก้ปัญหา สังคม สืบสานและปรับเปลี่ยนประสบการณ์อย่างไม่หยุดยั้ง สิ่งนี้เองคือภูมิปัญญาซึ่งถือเป็นแก่นของวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นเรื่องที่ได้มีการกล่าวถึงและให้ความสำคัญในยุคพัฒนาที่เป็นยุคเปิดเสรีไร้พรมแดน ทั้งนี้เนื่องด้วยคนในสังคมเกิดสำนึกร่วมกันว่า สังคมไทยมีมรดกทางปัญญา สังคมไว้มาก หากแต่อิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองจากภายนอกได้ครอบงำต่อเนื่องกันมาหลายทศวรรษ จนทำให้คนไทยเพิกเฉยต่อมรดกทางปัญญาของตนเอง มุ่งความสนใจและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และรับกระแสความทันสมัยที่มีมาจากโลกตะวันตก ซึ่งกระแสสากลนิยมไร้พรมแดนได้ผลักดันให้คนไทยและสังคมไทยปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อและวิถีการดำเนินชีวิต แต่ปัจจุบันคนไทยและสังคมไทยมีสำนึกร่วมในคุณค่าของภูมิปัญญา ทำความเข้าใจรากเหง้าและพลังทางวัฒนธรรมของไทย เพื่อให้คนไทย สังคมไทย ดำรงอยู่บนรากฐานวัฒนธรรมไทยและสามารถก้าวไปตามความเจริญของโลกยุคโลกาภิวัตน์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีสติและมั่นคง (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

การพัฒนาคนเพื่อให้ก้าวไปในอนาคตอย่างเหมาะสม ไม่เพียงแต่เราคนไทยจะต้องรอบรู้วิทยาการใหม่ ๆ เท่านั้น เราจำเป็นต้องรู้จักวัฒนธรรมของเราเอง เข้าใจภูมิปัญญาที่ได้สั่งสมและสืบสานมาช้านาน แม้บัดนี้ก็ยังปรับเปลี่ยน ปรับใช้ และองกวมอยู่มีรัฐบาลเพื่ออะไร ก็เพื่อให้เราสามารถเรียนรู้และปรับตัวบนแนวทางที่ผสมผสาน "ของดี" ที่เรามีอยู่เป็นทุน กับ "ของใหม่" ที่เราใช้สติปัญญาเลือกแล้วว่าเหมาะกับเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมตลอดจนความสะดวกและรวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและวิทยาการแขนงต่างๆ ของยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามและภูมิปัญญาหลายอย่างที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นถูกกลืนหายไปกับกระแสความเจริญ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและเก็บรวบรวมภูมิปัญญาเหล่านั้น เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ทางสังคมที่สำคัญยิ่งเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ

กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการสั่งสมและสืบทอดภูมิปัญญาอันทรงคุณค่ามากมาย ก่อให้เกิดการรวมตัวและการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและการคงอยู่ของกลุ่มผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมแก้วถักให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันสามารถนำไปประยุกต์ในการพัฒนากลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็ง ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาความเป็นมา การบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1.2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

- (1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
- (2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
- (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมประสบความสำเร็จ
- (4) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 คำถามเพื่อการวิจัย

1.3.1 คำถามเพื่อการวิจัยหลัก

กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีความเป็นมาอย่างไร มีการบริหารจัดการของกลุ่มอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

1.3.2 คำถามการวิจัยย่อย

- (1) กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีความประวัติความเป็นมาอย่างไร
- (2) กลุ่มหัตถกรรมแก้วถักมีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างไร ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาด
- (3) มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ
- (4) การดำเนินการของกลุ่มมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึง ความเป็นมาของกลุ่มตั้งแต่การก่อตั้ง การพัฒนา การขยาย และการดำรงอยู่ ของกลุ่ม การบริหารจัดการ ปัจจัยในการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพต่อไป รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มอื่นๆ ต่อไป

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับการศึกษากลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เกี่ยวกับการก่อตั้ง การรวมกลุ่ม การบริหารจัดการ การดำรงอยู่ของกลุ่ม ปัจจัยในการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม ในระหว่างเดือน ธันวาคม 2549 – มีนาคม 2550

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ของชาวบ้านซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่สืบทอดกันมา ทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดจากการสะสม การเรียนรู้มาเป็นระยะเวลานาน มีลักษณะเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ที่ผสมผสานกลมกลืนเชื่อมโยงกันหมด

หัตถกรรม หมายถึง งานช่างที่ทำด้วยมือหรืออุปกรณ์ง่าย ๆ อาศัยทักษะและเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงผสมผสานกลมกลืนกันทั้งด้านเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม

แก้วตัก หมายถึง การนำแท่งแก้วมาทำให้ร้อนแล้วดัดขึ้นเป็นรูปทรงต่างๆ ตามต้องการ โดยไม่ใช้แม่พิมพ์ เช่น รถ หงส์ ตุ๊กตา ที่คนแก้ว และที่เสียบผม เป็นต้น

ภูมิปัญญาหัตถกรรมแก้วตัก หมายถึง การสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้ด้านหัตถกรรมแก้วตักของกลุ่ม

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Review of Related Literature)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหัตถกรรมและภูมิปัญญา
- 2.2 แนวความคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดการบริหารการจัดการ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหัตถกรรมและภูมิปัญญา

2.1.1 ความหมายหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรม (Handicraft) หมายถึง งานช่างที่ทำด้วยมือหรืออุปกรณ์ง่าย ๆ อาศัยทักษะ และเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักโดยทั่วไปเป็นผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและศาสนา สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หรือผลิตด้วย เครื่องจักร ไม่เรียกว่าหัตถกรรม (นิพนธ์ สุขปริดี, 2528)

หัตถกรรม (Handicraft) จึงหมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ที่สร้างขึ้นด้วยมือเป็นหลัก เช่น การปั้น การแกะสลัก การจักสาน ซึ่งเกิดจากฝีมือช่างเพียงคนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งคน

พื้นบ้าน (folk) นักคติชนวิทยาได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง กลุ่มชนใดคนหนึ่ง ที่มีเอกลักษณ์หรือลักษณะร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะเป็นลักษณะของการเลี้ยงชีพที่คล้ายคลึงกัน พูดภาษาเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน มีขนบประเพณีเดียวกัน

ดังนั้นหัตถกรรมพื้นบ้านจึงหมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็น สำคัญ แต่หัตถกรรมพื้นบ้านบางอย่าง มีความงามร่วมอยู่ด้วย อาจเป็นในด้านรูปทรง ลวดลาย สี สัน ความละเอียด ประณีตของวัสดุการทำ หัตถกรรมพื้นบ้านบางอย่างจึงจัดเป็นงานศิลปะซึ่ง เรียกว่า ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งได้มีผู้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ถ้าวัตถุนั้น ผู้สร้างให้ความสำคัญด้าน ความงามมากกว่า ประโยชน์ใช้สอยก็ถือว่า วัตถุนั้นเป็นศิลปะหัตถกรรม แต่ถ้าวัตถุนั้นมีประโยชน์ ใช้สอยมากกว่าก็ถือว่าเป็นงานหัตถกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ความหมายภูมิปัญญา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ภูมิปัญญาหลายท่าน ดังนี้

คำว่า “ภูมิปัญญา” ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom ซึ่งมีความหมายว่า ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายก็คือ เพื่อให้เกิดความสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชนหมู่บ้านและในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง ถ้าหากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกันขึ้น ก็จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขเกิดปัญหาในหมู่บ้านและชุมชน (ปรีชา อุดตระกุล, 2541)

ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรง คือประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้สะสมที่สืบทอดกันมา (สามารถ จันทร์สุวรรย์, 2533)

ภูมิปัญญา หมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักถนอมข้าวโดยการใส่ควาย รู้จักสานกระบุงตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินนี้ซึ่งกระตาคมแช่น้ำ ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น (ธวัช ปุณโณทก, 2531)

ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมมาแต่อดีต เป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกอย่าง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านั้น (พัชรา อุดตระกุล, 2530)

ภูมิปัญญาเกิดจากการสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้มายาวนาน ความรู้ด้านต่าง ๆ จะเชื่อมโยงกันไปหมด ไม่ได้แยกออกเป็นวิชา ๆ ตามที่ร่ำเรียนกัน ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาชีพ ความเป็นอยู่ การใช้จ่าย การศึกษาและวัฒนธรรม มันผสมกลมกลืนหรือเชื่อมโยงกัน บางทีแยกไม่ออกว่าเป็นวิชาอะไร ไม่ว่าจะจบวิชาอะไร มันจะเห็นความเชื่อมโยง (ประเวศ วะสี, 2533)

ดังนั้นโดยสรุป ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน การศึกษาเล่าเรียน พิธีกรรมต่างๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความสมดุลของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน กับสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยเฉพาะท้องถิ่นหนึ่ง อาจเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เราเรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” และอาจมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาพื้นบ้าน, ภูมิปัญญาชาวบ้าน, ทรัพยากรท้องถิ่น

2.2 แนวความคิดการมีทฤษฎีส่วนร่วม

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยิววัฒน์ วุฒิเมธี (อ้างถึงใน ลัดดา ผิวณรร, 2542 : 13) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มพิจารณาการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้ทำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชนบทที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน

ดังนั้นโดยสรุป การมีส่วนร่วมใน หมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในแนวคิด ข้อการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องเอง

2.2.2 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การดำเนินงานกับชาวบ้านนั้น ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่าต้องใช้หลักการให้ชาวบ้านพึ่งตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วม โดยเน้นการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน มากกว่าการร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สพบในรูปแบบอื่นๆ การมีส่วนร่วมของชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมตลอดตั้งแต่การวางแผนโครงการ การเสียสละแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

พัฒน์ บุญยรัตพันธ์ (2517) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีการที่ประชาชน ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการให้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรม ที่มุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. มีประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การสร้าง

โบสถ์

พัทธา สายหู (2516) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญ และส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ
2. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของชาวบ้านเอง
3. ปัจจัยที่มีมาจากทางราชการ เช่น ถือเป็นโครงการสำคัญ มีงบประมาณเหลือเพียงพอ

มีเจ้าหน้าที่สนับสนุน

4. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุพร้อม เศรษฐกิจของหมู่บ้าน

ไม่ฝืดเคือง

ปรัชญา เวสารัช (2528) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญ ที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง
2. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน
3. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่

กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน

2.3 แนวคิดการบริหารจัดการ

2.3.1 ความหมายของการบริหารและการจัดการ

ธงชัย สันติวงศ์ (อ้างถึงใน ลัดดา ฉิวณร, 2542 : 16) ได้ให้ความหมายของการบริหาร และการจัดการไว้ดังนี้

การบริหาร หมายถึง การทำให้งานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดการ หมายถึง ภารกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน (ที่เรียกว่าผู้บริหาร) ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำและไม่อาจประสบความสำเร็จจากการแยกกันทำ ให้สามารถทำบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

ดังนั้นโดยสรุป การบริหารการจัดการ หมายถึง การทำให้งานต่างๆ โดยอาศัยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนทำงานร่วมกันหรือทำงานเป็นฝ่ายต่างๆ สามารถทำบรรลุผลและประสบความสำเร็จ

2.3.2 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ

แนวคิดของการบริหารมี 2 แนวความคิดที่สำคัญคือ แนวความคิดการบริหารที่มีหลักเกณฑ์และแนวความคิดการบริหารที่ถูกต้อง แนวความคิดการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ กำหนดขึ้นครั้งแรกในสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรมโดย Frederick W. Taylor และ Henri Fayol ซึ่งเป็นผู้ต้นคิดสำคัญในการวางหลักการและทฤษฎีการบริหารที่ถูกต้องเป็นครั้งแรก Frederick W. Taylor ซึ่งเป็นผู้นำแห่งการจัดการที่มีหลักเกณฑ์ได้ทำการศึกษาวิธีการปฏิบัติทางการผลิตในระดับโรงงานขึ้นเป็นครั้งแรก โดยใช้หลักต่างๆ ในการปฏิบัติ และการศึกษาดังกล่าวจะเป็นไปโดยถูกต้องและมีหลักเกณฑ์มากที่สุด ซึ่งจะเป็นการป้องกันการโต้แย้ง และได้รับประโยชน์จากการได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นดามี (อ้างถึงใน ลัดดา ผิวเนตร, 2542 :17)

1. ขจัดการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็นออกจากกระบวนการทำงาน
2. ฝึกให้คนงานได้รับรู้วิธีการทำงานใหม่ๆ
3. มีการกำหนดมาตรฐานของงานที่สูงขึ้นกว่าปกติ
4. จัดระบบค่าตอบแทนให้อยู่บนฐานของความสามารถและผลผลิตที่สูงขึ้นซึ่งจะมีวิธีการเพื่อกำหนดวิธีการทำงาน หรือที่เรียกว่า การวิเคราะห์ และการเคลื่อนไหว (time and motion study) โดยมีสาระสำคัญคือ “การเปลี่ยนจากความไม่มีประสิทธิภาพที่สืบเนื่องมาจากวิธีการปฏิบัติแบบไม่มีหลักเกณฑ์มาเป็นความมีประสิทธิภาพโดยวิธีการจัดการที่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยผู้บริหารตามความรับผิดชอบที่ควรจะมีมากกว่าเดิม” การบริหารจัดการที่มีหลักเกณฑ์นี้มีหลักการที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีความคิดค้นหรือกำหนด “วิธีที่ดีที่สุด” สำหรับงานที่จะทำแต่ละอย่าง กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ที่จะช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด

2. ต้องมีการคัดเลือกพัฒนาคนงาน จัดงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน Taylor เน้นความจำเป็นที่จะต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักการทำงานที่ถูกต้อง ในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

3. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคุมกับการพิจารณาคนงานนี้ Taylor เชื่อว่า คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีการทำงานที่ได้กำหนดขึ้น เพราะว่าคนงานจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับสูงขึ้น

4. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างคนงานกับผู้บริหาร การประสานงานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงาน แต่ต้องไม่ใช่การลงไปปฏิบัติงานที่ควรเป็นงานของคนงานเท่านั้น

Henri Fayol และ ธงชัย สันติวงศ์ (อ้างถึงใน ลัดดา ผิวเนร, 2542 : 18) ได้กล่าวสาระเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการไว้ว่าเกี่ยวข้องกับหน้าที่การจัดการ (Management Functions) กระบวนการจัดการงานซึ่งประกอบด้วย

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติ

2) การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆและอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ที่ช่วยให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จได้

3) การบังคับบัญชาการ (Commanding) หมายถึง การสั่งการงานต่างๆให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้สั่งการต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดี และต้องเข้าใจผู้ที่ปฏิบัติงานด้วย

4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนเข้ากันได้ และไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

5) การควบคุม (Controlling) หมายถึง การที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

2.4.1 ความหมายของกลุ่ม

กลุ่ม (Group) หมายถึง บุคคลรวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีแบบแผนของการปฏิบัติต่อกันในทางจิตวิทยาและเป็นที่ยอมรับกันในสมาชิกของกลุ่มเองและรวมทั้งกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มมีแบบอย่างของพฤติกรรมร่วมโดยเฉพาะ

กลุ่มในงานพัฒนาได้ถูกนำมาอธิบายในหลายความหมายไม่ว่าจะเป็นองค์กรชุมชน/

องค์กรชาวบ้านหรือองค์กรประชาชน โดยเฉพาะค่านิยมของกลุ่ม ซึ่ง พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2517:148) ได้อธิบายว่า กลุ่ม หมายถึง มวลชนที่คิด ได้รวมกันได้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป และมาร่วมกันเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อรวมกันแล้วในที่สุดก็จะสามารถเกิดพลังขึ้น ถ้ามีการจัดตั้งและวิธีการดำเนินงานที่แน่นแฟ้นเคลื่อนไหวไปในทางที่วางใจ ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาที่จะเข้ามาร่วมมือให้การสนับสนุนมากยิ่งขึ้น เมื่อประชาชนสนับสนุนมากขึ้นกลุ่มก็จะเคลื่อนไหวมากขึ้น ทำให้กลุ่มนั้นขยายผลมากขึ้น พลังกลุ่มและขีดความสามารถของกลุ่มจะสูงขึ้น กลุ่มอื่นๆที่มีอยู่ตามธรรมชาติในชุมชนก็จะเข้ามาร่วมหรือสนธิเข้าด้วยกัน ทำนองเดียวกัน การมาร่วมตัวกันไม่เพียงแต่มาร่วมตัวกันเท่านั้น แต่มุ่งให้ต่างคนต่างพอใจ ต่างมีความเข้าใจของวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกัน มีความปรารถนาร่วมกันนำมาซึ่งการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่างๆ ในชุมชนให้หมดสิ้นไป

หากพิจารณาถึงความหมายของกลุ่มข้างต้น กลุ่มประกอบด้วย

1. คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งไม่จำกัดเรื่องเชื้อชาติ ศาสนาและเพศ มารวมกันหรือมาปรึกษากันเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะแก้ไขหรือกำจัดข้อขัดข้องในเรื่องนั้นๆให้หมดไปหรือให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดมุ่งหมายเอาไว้

2. ความสนใจร่วมกัน จะแสดงให้เห็นชัดเจนจากวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กลุ่มทุกกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาจะต้องมีวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สมาชิกทุกคนต้องการจะให้บรรลุ ความสนใจร่วมกันนี้จะเป็นแรงดึงดูดให้สมาชิกรวมกลุ่มกัน เพื่อให้ได้ผลประโยชน์จากความสนใจนั้นๆ ถ้าหากกลุ่มไม่สามารถดำเนินไปสู่ความคงตัวได้ กลุ่มก็เริ่มสลายตัว

3. การปฏิบัติต่อกันองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกภายในกลุ่มนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษ และมีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะมีต่อบุคคลภายนอกกลุ่ม ในกลุ่มสมาชิกจะมีความรู้สึกกับรู้ต่อสมาชิกคนอื่นๆที่รวมอยู่ในที่เดียวกันและความสำคัญต่อสมาชิกนั้นๆตามบทบาทและฐานะ

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2544 : 1) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ "กลุ่ม" ว่าเป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งเพื่อให้ได้ประโยชน์ตามที่ตนปรารถนา การรวมนี้อาจมองได้ 2 นัย คือ

1. รวมพลังเพื่อต่อรองเรียกร้อง ขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก
2. รวมพลังเพื่อต่อรอง ดำเนินการด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อการแก้ไขปัญหาของตน ซึ่งตามหลักการของการพัฒนาแล้วรวมพลังที่เหมาะสมในการพัฒนาน่าจะอยู่ในรูปแบบมากกว่า เพราะสามารถนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในที่สุด การที่มีประสบการณ์ด้วยตนเองย่อมจะทำให้เกิด

การเรียนรู้ที่มากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาอื่นๆที่ผ่านมาได้แม้ว่าปัญหานั้นๆจะมีความยากลำบากในการแก้ไขมากกว่าเดิมก็ตาม

การกำหนดคำนิยามขององค์กรชาวบ้านหรือองค์กรชุมชน นลินี คันธวณฺณ์. 2538 (อ้างอิงใน สมพันธ์ เตชะอธิก, 2540:2-3) ได้ให้ความหมายขององค์กรชาวบ้านในหลายความหมายดังนี้คือ

1. องค์กรชาวบ้านในความหมายการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารข้าวกลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มปศุสัตว์ ฯลฯ
2. องค์กรชาวบ้านในความหมายของการรวมกิจกรรมหลายๆกิจกรรมของหมู่บ้านเข้าด้วยกัน
3. องค์กรชาวบ้านในความหมายของการต่อรองกับนโยบายรัฐหรือผลประโยชน์ร่วมของชาวบ้านในหลายๆหมู่บ้านเช่น สหประชาเกษตรกรรายย่อย เป็นต้น

สมพันธ์ เตชะอธิก (2540 :67-68) อธิบายว่า องค์กรชุมชน คือ การรวมตัวของชาวบ้าน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือต้องมีความสัมพันธ์ โดยอาจอยู่ภายในหมู่บ้านเดียวกัน หรือต่างหมู่บ้านก็ได้ ไม่จำกัดพื้นที่แต่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีผู้นำและกิจกรรมพัฒนาร่วมกันในทุกทิศทาง เศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณะสุข สิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ที่องค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นองค์กรชุมชนประเภทนี้

ดังนั้นการพัฒนาความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชน หมายถึง องค์กรที่มีความสามารถบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองกับภาวะวิกฤติต่างๆได้ องค์กรจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับความยั่งยืนของสังคมชนบทและสังคมทั้งหมด (ประเวศ วะสี, 2540)

หากพิจารณาความหมายของกลุ่มในรูปแบบขององค์กรประชาชน กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ (อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543: 20-21) ได้ให้ความหมายขององค์กรประชาชนจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กรตนเองขึ้นมาเพื่อพัฒนานั้นเรียกว่า องค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเองของชาวบ้าน (อพช : Self Help Organization) องค์กรลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นสถานที่ประสานเป้าหมาย เพื่อที่จะปรับปรุงสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มประชาชนที่เสียเปรียบในสังคม พร้อมกับเป้าหมายที่จะดำเนินการให้ประชาชนในสวนนี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการกำหนดวัตถุประสงค์และในขบวนการตัดสินใจ องค์กรดังกล่าวนี้อาจเป็นสหกรณ์ซึ่งเป็นรูปแบบที่แพร่หลายที่สุดหรืออาจอยู่ในรูปแบบอื่นๆตามแต่ความต้องการปัญหาและสถานการณ์ในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การให้ความหมายหรือคำนิยามของกลุ่มทั้งขององค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชนดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับการอธิบายความหมายของกลุ่ม นอกจากการอธิบายถึงลักษณะที่สำคัญขององค์กรประชาชนใน 6 ประการได้แก่

1. สามารถปกป้องผลประโยชน์ แก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของสมาชิกได้และมีการกระจายผลอย่างเสมอภาค
2. ประชาชนมีส่วนร่วม(Participation) ในกิจกรรมต่างๆขององค์กรอย่างมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและอย่างมีจิตสำนึกร่วมกัน
3. องค์กรมีผู้นำที่ดี สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม
4. องค์กรมีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาคนภายนอก มีบทบาทในการตัดสินใจ สามารถกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรและมีความสามารถของคนในชุมชน
5. องค์กรสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆภายในชุมชนและสภาพแวดล้อม พื้นฐานขององค์กรให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ได้
6. องค์กรมีการปรับปรุงตัวที่จะทำให้บรรลุจุดเป้าหมาย รักษาความมั่นคงและพัฒนาองค์กรให้เจริญต่อไปได้

ดังนั้นโดยสรุป คือการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกัน โดยมีแบบแผนของการปฏิบัติต่อกันหรือการร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ

2.4.2 ประเภทของกลุ่ม

ในการจัดประเภทของกลุ่ม มีนักวิชาการหลายท่านได้จัดแบ่งประเภทของกลุ่มในหลายลักษณะโดย พัฒน์ บุญรัตพันธุ์ (อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543 : 149-150) แบ่งประเภทของกลุ่มเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

2.4.2.1 กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) ซึ่งทุกฝ่ายภายในกลุ่มประเภทนี้ค่อนข้างจะมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน มีเกณฑ์ในการแบ่งความรับผิดชอบกันเป็นส่วนเป็นส่วน เป็นกลุ่มที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่ากลุ่มธรรมดา ถือหลักการติดต่อกันในทางสังคมเป็นส่วนใหญ่หรือพูดง่าย ๆ กลุ่มประเภทนี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะปฏิบัติงานซึ่งจะต้องใช้ความชำนาญพิเศษ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะและนับเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพที่มั่นคง ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายของกลุ่มประเภทนี้คือ หน่วยงานราชการต่างๆ ซึ่งมีระเบียบวินัยและสายบังคับบัญชาที่แน่นอน ในบางครั้งเราเรียกว่า กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) อย่างไรก็ตามก็ตีกลุ่มที่เป็นทางการนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นอีก 2 ประเภท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) กลุ่มชนิดถาวร ซึ่งกลุ่มชนิดนี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะบริหารชั้นสูง แผนกต่างๆของห้างร้าน บริษัท คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล กลุ่มสหกรณ์ ชาวนา

2) กลุ่มชนิดชั่วคราว ซึ่งได้แก่คณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมางานใดงานหนึ่งใน ซึ่งระยะเวลาอันจำกัด ผลงานสำเร็จ คณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งก็หมดภาระหน้าที่แล้วก็เลิกไป ฯลฯ เช่น คณะกรรมการจัดงานปีใหม่ หรือคณะกรรมการจัดงานวัด เป็นต้น

2.4.2.2 กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) กลุ่มนี้เกิดขึ้นได้โดยสมาชิกมารวมกันเองตามธรรมชาติ หรือที่เราเรียกกันว่า กลุ่มธรรมชาติ กลุ่มนี้มีขนาดเล็ก การอธิบายถึงประเภทของกลุ่มดังกล่าวสอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก (2540 : 67) ที่ได้แบ่งประเภทขององค์กรชุมชนเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 องค์กรชุมชนแบบทางการ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิสมาคมซึ่งมีลักษณะที่รัฐลงไปจัดตั้งและมีการจดทะเบียนกับภาครัฐ มีกฎหมาย กฎระเบียบรับรองและได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมจากภาครัฐ

ประเภทที่ 2 องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ องค์กรที่มีชื่อขึ้นต้นต่างๆ เช่น สมัชชา กลุ่ม คณะกรรมการ คณะทำงาน ชมรม เป็นต้น เป็นการรวมตัวกันเองหรือองค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) เข้าไปร่วมจัดตั้งมีกฎระเบียบที่สร้างขึ้นเองส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาล

บันทร อ่อนดำ (อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543 : 88-90) ได้จัดแบ่งประเภทของกลุ่มจากประสบการณ์ของโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนา ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่มีโครงสร้างแบบง่ายๆและกลุ่มที่มีโครงสร้างแบบซับซ้อน

ลักษณะของกลุ่มที่มีโครงสร้างง่ายๆ คือ

1) สมาชิกมีทรัพย์สินและงานของตนเองส่วนหนึ่ง แต่มีกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง

2) สมาชิกเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกันกลุ่มที่มีโครงสร้างซับซ้อนกลุ่มกิจกรรมประเภทนี้จะเป็นกลุ่มที่มีรูปแบบโครงสร้างอยู่แล้วกล่าวคือ เป็นกลุ่มที่มีกฎเกณฑ์ วัตถุประสงค์ คณะกรรมการและกิจกรรมรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก และบทบาทของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆซึ่งมีหลายฝ่ายเนื่องจากเกษตรกรรายย่อยมีความต้องการแก้ไข

ปัญหาบางประการ เช่น ขาดแคลนข้าว จึงมีการจัดตั้งธนาคารข้าวขึ้นและมีความต้องการออมทรัพย์เพื่อการลงทุนบางอย่างจึงจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น

ในกรณีกลุ่มซบซ้อจนแต่ชัดเจนเช่นนี้ โครงการฯ คาดหวังแต่เพียงว่า กลุ่มสามารถทำกิจกรรมบางอย่างตามโครงการได้ แต่จะต้องได้รับการพัฒนาต่อไป ทั้งในด้านบทบาทและหน้าที่ของกรรมการแต่ละฝ่ายและกิจกรรมอื่นๆของกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำ เช่น กรณีกลุ่มออมทรัพย์อาจจะทำเฉพาะการออมก่อน ส่วนการนำเอาเงินออมไปใช้ประโยชน์อื่นๆจะชะลอเอาไว้ก่อนหลังจากเกษตรกรได้รับการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ทางกลุ่ม แล้วเกษตรกรตำบลจะไปกระตุ้นให้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4.3 การก่อตั้งกลุ่ม

ประสบการณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในงานพัฒนา (SFPP) บัณฑิตอ่อนคำ (อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543 : 84) ได้สรุปขบวนการกระตุ้นขบวนการเกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยว่าประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

2.4.3.1 ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมกลุ่ม (Pre Group Stage) เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรตำบลเข้าไปสร้างความคุ้นเคย การยอมรับ และการไว้วางใจจากชุมชนและเกษตรกรรายย่อย บทบาทของเกษตรกรตำบลก็คือ หารไปคุยกับเกษตรกรรายย่อยทุกครอบครัวและดึงปัญหาและความต้องการของแต่ละครอบครัวออกมาให้ได้ เพราะเราต้องเอาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรรายย่อยมาเป็นฐานในการรวมกลุ่ม จากนั้นจึงเอาความต้องการมาจัดเป็นกลุ่มเพื่อทำงานในขั้นที่ 2 ซึ่งเรียกว่า กลุ่มศึกษาความรู้ (Learning Group Stage) ต่อไป

สิ่งที่ต้องต่อยอดในการเตรียมกลุ่มนี้คือ งานที่ต้องทำในขั้นตอนการเตรียมกลุ่มถือว่าเป็นงานวางพื้นฐาน (Group Work) ของกลุ่ม จำเป็นที่เกษตรกรตำบลจะต้องให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ถ้าฐานไม่แข็งแรงก็จะทำให้กลุ่มแตกแยกง่าย

2.4.3.2 ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มศึกษาเรียนรู้ (Learning Group Stage) เมื่อเกษตรกรตำบลได้แบ่งกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยตามความต้องการที่เหมือนกันแล้ว เกษตรตำบลก็เตรียมจัดให้มีการประชุมกันระหว่างเกษตรกรที่มีความต้องการเหมือนกัน

สำหรับขบวนการเกิดกลุ่มในขั้นตอนการศึกษาเรียนรู้ นั่นคือ เมื่อเกษตรกรตำบลได้กลุ่มเกษตรกรรายย่อยตามความต้องการที่เหมือนกันแล้ว เกษตรตำบลก็วางแผนให้เกษตรกรรายย่อยแต่ละกลุ่มมีการประชุม เช่น กลุ่มไก่อเอาเฉพาะเรื่องการเลี้ยงมาประชุมหาปัญหา และความต้องการของกลุ่ม จากนั้นก็กระตุ้นให้ปรึกษาหารือกันว่า จะทำอย่างไรจึงจะแก้ไขปัญหาและสามารถสนองความต้องการที่เหมือนกัน

2.4.3.3 **ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มกิจกรรม (Activity Group Stage)** เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ต่อจากขั้นตอนการศึกษาเรียนรู้ เมื่อเกษตรกรตำบลประเมินดูว่ากลุ่มศึกษาเรียนรู้มีความรู้ทางวิชาการหรือความรู้ทางเทคโนโลยีพอที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดกลุ่มกิจกรรมต่อไป

ในกลุ่มกิจกรรมนี้โครงการฯต้องการเพียงให้เกษตรกรรายย่อยได้มีโอกาสได้ทำงานด้วยกันเป็นหลัก ยังไม่หวังเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจนแต่อย่างใด เนื่องจากยังเป็นกลุ่มเล็ก สมาชิกทุกคนสามารถคิดร่วมกันวางแผน ร่วมกัน ใครถนัดในด้านใดก็ให้ทำด้านนั้น กลุ่มแบบนี้จึงเป็นกลุ่มซึ่งมีอยู่ในหมู่บ้านมาก่อน กล่าวคือ โครงการฯคาดหวังว่า กลุ่มกิจกรรมที่เริ่มต้นแบบนี้จะได้รับการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้โดยต้องเพิ่มความรู้เรื่องการบริหารกลุ่มก่อนและจากนั้นเกษตรกรตำบลจะได้เข้าไปกระตุ้นให้เกษตรกรรายย่อยพัฒนาตนเอง และกำหนดทิศทางการกลุ่มต่อไป ทั้งในด้านโครงสร้างของกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่ม

2.4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่ม

เมื่อนักส่งเสริมได้มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้ว สิ่งที่นักพัฒนาตั้งคำถามต่อแนวพัฒนาของกลุ่มก็คือ จะต้องส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มให้เข้มแข็งได้อย่างไร ทั้งนี้ Robert อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543 : 291) กล่าวถึงวงจรชีวิตกลุ่มหรือองค์กรชุมชนว่ามี 4 ขั้นตอนคือ

2.4.4.1 **ขั้นก่อตัว** สมาชิกตระหนักถึงความต้องการปัญหาและโอกาสของตนเองรวมตัวกันเป็นกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

2.4.4.2 **ขั้นก่อตั้งกลุ่ม** กำหนดวัตถุประสงค์ โครงการ ระเบียบกติกา สมาชิกการแสวงหาทรัพยากร

2.4.4.3 **ขั้นธำรงรักษากลุ่ม** ดำเนินกิจกรรมและขยายกิจกรรม

2.4.4.4 **ขั้นตอนการประเมินผล**

การอธิบายวงจรของกลุ่ม/องค์กรชุมชน ตามแนวความคิดของ Robert มีความคล้ายคลึงกับการอธิบายขั้นตอนการเกิด/พัฒนาของกลุ่มหรือวงจรชีวิตกลุ่มของ จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2544 : 1-3) ว่ากลุ่มเหมือน "คน" มี เกิด แก่ เจ็บ ตาย

ดังนั้น เพื่อที่กลุ่ม/องค์กรชุมชนจะเติบโตไปอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็งซึ่ง วิเชียร แสงโชติ (2539, อ้างถึงใน สมพันธ์ เตชะอธิก, 2540 : 78-79) ได้อธิบายสรุปองค์การชาวบ้านในการพัฒนาความเข้มแข็ง คือ ต้องทำงานแนวคิดและกิจกรรมทั้ง 4 ด้านดังนี้

ด้านการเมือง องค์กรชุมชนต้องสามารถสร้างอำนาจต่อรองในการใช้ทรัพยากรจากภาครัฐและภาคภายนอกได้ต้องมีการศึกษาเรียนรู้กลไกตลาดและต่อรองกับภาครัฐกิจได้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ด้านเศรษฐกิจ ต้องเสริมสร้างกิจกรรมที่ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่า และการทำกิจกรรมธุรกิจชุมชนที่ชุมชนมีอำนาจ เช่น ร้านค้า ข้าวแปรรูป เป็นต้น

ด้านสังคมวัฒนธรรม ต้องสร้างการรวมกลุ่มที่นำเอาวัฒนธรรมประเพณีการเกื้อกูลกัน มาเกาะเกี่ยวการรวมตัวให้เห็นยวแน่นขึ้น

ด้านการบริหารจัดการ ต้องมีการเรียนรู้และการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์การจัดการองค์กร และการจัดทำแผนงานปฏิบัติร่วมกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฉลียว เขมราช (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรทำนา ในภาคกลางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่าความร่วมมือสมาชิกของกลุ่ม เพศ บทบาทของผู้นำ การประชุมกลุ่ม และการส่งเสริมให้การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามลำดับ

เมธินี นิฉพิทักษ์ (2545) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไพรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ตามคำแนะนำและการส่งเสริมจากเกษตรอำเภอบางบาล ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชสวน และศึกษาการใช้ยาฆ่าแมลงเนื่องจากประสบปัญหาด้านการตลาด ผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ จึงเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมมาเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในด้านการดำเนินงาน บทบาทในการทำงานจริงของสมาชิก มีเพียงประธาน รองประธาน และกรรมการ 2-3 คน เนื่องจากบทบาทหน้าที่ได้รับเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องมีภาระรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องหรือมีบทบาทเท่าที่ควร ดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรริเริ่มโครงการเงินออมเพื่อช่วยเหลือสมาชิก

ลำแพน ชันกลสิกรรม (2545) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโครงการ คือ (1) ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่อายุ การมีตำแหน่งในชุมชน รายได้รวมต่อปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ บทบาทด้านการคัดเลือกพื้นที่ และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ (2) ปัจจัยด้านคณะกรรมการ ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการฯ (3) ปัจจัยด้านเกษตรกรผู้จัดทำแปลงฯ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการฯ ความคิดเห็นต่อโครงการฯ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

ลัดดา ฉิวเนร (2542) ได้ทำการศึกษาบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มแชมพูสมุนไพร จังหวัดชัยนาท จากการศึกษาพบว่า การจัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้นเนื่องจากชาวบ้านประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจจึงมารวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ เช่น สำนักพัฒนาชุมชนชัยนาท สำนักงานเกษตรภาคกลาง และมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ส่วนการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนนั้น กลุ่มได้รับการสนับสนุนจาก มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ กิจกรรมของกลุ่มเป็นการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ภายใต้รูปแบบของกลุ่มผู้ผลิตและผู้ให้บริการร่วมกัน เพื่อดำเนินการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ธุรกิจนี้เป็นการลงทุนร่วมกันของชาวบ้านเกือบทั้งหมดบ้าน สมาชิกผู้ถือหุ้นประกอบด้วย สมาชิกผู้ผลิต สมาชิกผู้ปลุกว่านหางจระเข้ และชาวบ้านที่ถือหุ้นทั่วไป สมาชิกทุกคนจะได้รับเงินปันผลทุกคนโดยมีการแบ่งปันผลดังนี้คือ ปันผลให้ผู้ผลิตร้อยละ 75 ผู้ถือหุ้นร้อยละ 10 ที่เหลืออีกร้อยละ 15 นั้น แบ่งไว้เป็นค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์ในการผลิตร้อยละ 10 และเข้าทุนกองกลางร้อยละ 5 ในปัจจุบันมีผู้ถือหุ้น 176 ราย 344 หุ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการวิจัย (Research Methodologies)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) รวมทั้งการศึกษาเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารจากราชการ และเอกสารจากที่กลุ่มเป็นผู้จัดทำขึ้น

3.2. การเลือกพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ตกค้าง ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 4 ดาว และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่ม

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การรวบรวมข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารประเภทหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ โดยค้นหาจากแหล่งข้อมูล ห้องสมุดต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง รวมทั้งเอกสารประเภทอื่น ๆ เช่น วารสาร เอกสารทางราชการ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3.3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม มีรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.2.1 การเตรียมพื้นที่ศึกษา โดยโทรศัพท์ติดต่อเป็นส่วนตัว แนะนำตัวเองกับผู้นำกลุ่มผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี

3.3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย สมุดบันทึก ปากกา เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป แนวคำถาม เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยก็เป็น เครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ทำให้เข้าใจในบริบททางสังคมของกลุ่มมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.2.3. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ที่จะให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ดังนี้

- (1) ประธานกลุ่มและกรรมการกลุ่ม 5 คน
- (2) สมาชิกผู้ผลิตในกลุ่ม จำนวน 7 คน
- (3) หน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน จำนวน 1 คน ได้แก่ประธานองค์การบริหารตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3.3.2.4 วิธีการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation)

3.4 การจัดหมวดหมู่ การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่เก็บข้อมูลได้ครบตามหัวข้อที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในภาพรวมซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินของกลุ่ม และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มหลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

3.5 ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษา รวบรวมข้อมูล รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549 – มีนาคม 2550 ในส่วนของข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ต่อเนื่อง ในระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2550

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล (Findings and Results)

การศึกษากลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

- 4.1 บริบทชุมชน
- 4.2 การบริหารจัดการกลุ่ม
- 4.3 กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้
- 4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม
- 4.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

4.1 บริบทชุมชน

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตั้งอยู่ 83 หมู่ 2 ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ห่างจากกรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ 56 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองนครปฐม ประมาณ 9 กิโลเมตร และถ้าออกจากกรุงเทพฯ ไปตามเส้นทางสายเพชรเกษม ผ่านอำเภอสสามพราน จะอยู่ทางขวามือก่อนแยกที่จะเข้าตัวอำเภอนครชัยศรี (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงสถานที่ตั้งของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก

ประวัติความเป็นมาของตำบลบางกระเบา มีคนเฒ่าคนแก่ เล่าสืบต่อกันมาว่า ในอดีตนั้น ในท้องที่บริเวณนี้มีต้นกระเบา ซึ่งเป็นไม้ล้มลุกอยู่เป็นจำนวนมาก เลขชานานามว่า "บางกระเบา" โดยมีอาณาเขตดังนี้ (ภาพที่ 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิศเหนือ	ติดกับตำบล วัดแค
ทิศใต้	ติดกับตำบล ชุนแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบล นครชัยศรี
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบล ท่าตำหนัก

ภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งจังหวัดนครปฐม และพื้นที่ศึกษาวิจัย

ที่มา : www.ThaiTambon.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2. ประวัติและความเป็นมาของกลุ่ม

4.1.2.1 การก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เดิมชื่อกลุ่มอาชีพสตรีแก้วดัก เริ่มก่อตั้งกลุ่มเมื่อปี พ.ศ.2540 โดยมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน มีการระดมทุนกันคนละ 3,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 15,000 บาท โดยการชักชวนเพื่อนสมาชิกและชาวบ้านในตำบลผู้สนใจมาร่วมลงทุนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ร่วมกันในหมู่สมาชิก โดยมี นางทิพวัน แสงอำไพ เป็นประธานกลุ่ม สืบเนื่องจากเดิมนางทิพวัน เคยทำงานในโรงงานตุ๊กตาแก้วส่งออกต่างประเทศ โดยผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นลักษณะแวนกับต้นคริสต์มาส เพื่อประดับตามความนิยมของตลาดต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากความนิยมของตลาดในประเทศไทย ต่อมาโรงงานดังกล่าวได้เลิกกิจการในเมืองไทย เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเกิดฟองสบู่แตก ส่งผลให้โรงงานต้องหยุดกิจการและเลิกจ้างแรงงานไทยในที่สุด แล้วจึงย้ายกิจการไปลงทุนต่อในประเทศจีนซึ่งมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า ประกอบกับประเทศจีนที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่มสตรีแก้วดักขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิก 13 คน โดยได้รับเงินสนับสนุนเป็นเงินหมุนเวียนจากกรมการปกครอง (งบมียาชาวา) ในปี พ.ศ.2540 เป็นเงิน 100,000 บาท เพื่อนำมาซื้อวัตถุดิบ ปัจจุบันมีเงินทุนในการดำเนินการเป็นเงินทั้งสิ้น 200,000 บาท ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยการผลิตเกือบทั้งหมด ต่อมาได้รับการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จากองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเบาและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนครชัยศรี อย่างต่อเนื่อง

(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

4.1.2.2 การพัฒนากลุ่ม

การพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จากการศึกษาสามารถแบ่งระยะการพัฒนาของกลุ่มออกเป็น 4 ช่วง คือ

4.1.2.2.1 ช่วงการเกิดกลุ่มเริ่มจากการที่ คุณทิพวัน แสงอำไพ กับเพื่อน ๆ ได้เกิดการเดินทางจากโรงงาน จึงเกิดความคิดที่จะรวมกลุ่มเพื่อนร่วมงานตั้งกลุ่มขึ้นมาเมื่อ ปี พ.ศ.2540 จำนวนสมาชิก 5 คน

“ ได้ รวบรวมเพื่อนที่ตกงานด้วยกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อที่จะทำแก้วดักเพื่อจะขายเอง ใน ปี พ.ศ. 2540” โดยการลงขันระดมทุนกันคนละ 3,000 บาท “

(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

4.1.2.2.2 ช่วงการพัฒนาของกลุ่ม เมื่อได้ตั้งกลุ่มขึ้นมาได้ตั้งชื่อของกลุ่มว่า กลุ่มอาชีพสตรีแก้วดัก และได้เปลี่ยนชื่อใหม่ เป็นชื่อหัตถกรรมแก้วดักและได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อ

ความหลากหลายเอาใจลูกค้าและผลิตตามความเชื่อของผู้ซื้อ เช่น ราชรถ ม้าคู่ หงส์ ร็อคพ็อคซิลล์ เรือสำเภา สัตว์สิบสองราศีตามความเชื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรูปแบบ ตัวผลิตภัณฑ์จากเดิมที่แขวนกับต้นคริสต์มาส จนได้รับประกาศนียบัตรต่าง ๆ และจดทะเบียนการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาด้านภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น และได้รับรางวัลอีกต่าง ๆ มากมาย

“ เมื่อได้ตั้งกลุ่มขึ้นมาก็ได้ร่วมกันคิดกับเพื่อน ๆ ที่รวมกลุ่มด้วยกันที่จะออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ โดยนึกถึงสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันและความเชื่อของคน โดยการออกแบบ จะออกแบบกันเองและแกะแบบจากของจริง เช่น รถตุ๊ก ๆ โดยแกะออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ แล้วนำมาประกอบเข้าด้วยกัน”

(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

ในการพัฒนาการตลาดจะเริ่มต้นโดยการนำผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มสร้างออกจำหน่ายตามตลาดนัดต่าง ๆ และตามเทศกาลที่ทางจังหวัดจัดขึ้นจนเป็นที่รู้จักกันทั่วทั้งจังหวัดนครปฐม

4.1.2.2.3 ช่วงการขยายตัวของกลุ่มจากการที่กลุ่มหัตถกรรมแก้วถักได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นมาจนเป็นที่ยอมรับแก่ผู้รับซื้อและพ่อค้าทั่วไปจนมีการผลิตเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมาหลายรูปแบบ

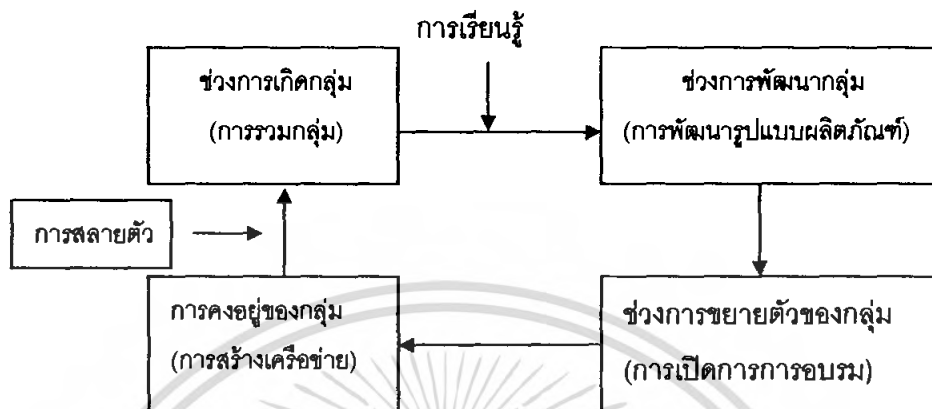
การพัฒนาของกลุ่มในช่วง ปี พ.ศ. 2545 ได้มีการฝึกและการอบรมให้แก่ผู้ที่สนใจและมีการเปิดการสอนเรื่องหัตถกรรมแก้วถักแก่ผู้ที่สนใจและได้รับเกียรติในการเป็นวิทยากรอบรมทางด้านอาชีพเรื่องหัตถกรรมแก้วถักแก่ผู้ที่สนใจ เช่น ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนครปฐมและเปิดแผนการจัดการเรียนการสอนโครงการฝึกอบรมฝีมือแรงงานของการศึกษานอกโรงเรียน แก่ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จนได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 8 คน ของกลุ่ม และเปิดสอนแก่ผู้ที่สนใจทั่วไป

“ การฝึกสอนจึงทำให้มีลูกศิษย์ที่เข้าเรียนมาเป็นสมาชิกเพิ่มอีก 8 คน โดยการทำงานจะนำงานมาทำที่บ้านเป็นการหารายได้เพิ่ม และการเรียนการสอนจะเปิดเรียนให้คนที่สนใจที่จะนำไปประกอบอาชีพและเพื่อเป็นการพัฒนาทางด้านสมาธิ ความอดทน เพราะเป็นงานแฮนด์เมค และยินดีเปิดสอนตลอดเวลาโดยไม่คิดค่าสอน”

(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

4.1.2.2.4 ช่วงการคงอยู่ของกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มหัตถกรรมแก้วถักตำบลยังทำกิจกรรมของกลุ่มโดยการสร้างผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่องและยังยินดีที่จะเปิดการอบรมการทำแก้วถักและมีการขายผลิตภัณฑ์ในราคาขายปลีกและขายส่งโดยมีการขายตรงและทางอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาการพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถักตำบล บางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปการพัฒนาของกลุ่มได้ดังนี้ (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 การพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก

4.2 การบริหารจัดการกลุ่ม

4.2.1 การดำเนินงาน

การดำเนินงานครั้งแรกๆ ประสบปัญหาด้านการตลาดบ้าง ต่อมาได้พัฒนารูปแบบด้วยความคิดและประสบการณ์ของประธานกลุ่มและสมาชิก ปัจจุบันสามารถพัฒนารูปแบบได้มากกว่า 100 แบบ จนมีเป็นที่ต้องการของตลาด มีผู้สนใจติดต่อเพื่อนำไปจำหน่ายและทางกลุ่มก็ได้้นำผลิตภัณฑ์ไปฝากขายตามที่ต่างๆ มากมาย จนปัจจุบันชาวต่างประเทศให้ความสนใจสั่งซื้อสินค้าไปจำหน่ายสม่ำเสมอ เช่น ประเทศไต้หวัน ประเทศจีน ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน

“การทำงานเริ่มแรกไปซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ จากโรงงานตุ๊กตาแก้วส่งออกที่เคยทำงานมา เพื่อทำการผลิตแก้วถักโดยซื้อมาเป็นจำนวน 5 หัวเป่า พร้อมด้วยแท่งแก้วแล้วนำผลิตภัณฑ์ที่ทำได้นำไปขายตามตลาดนัดต่าง ๆ “

(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

4.2.2 การบริหารงาน

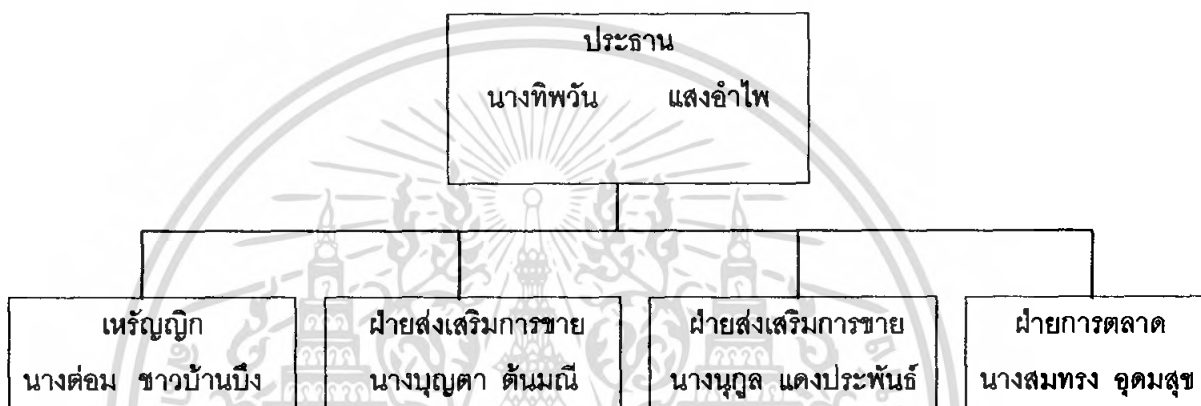
การบริหารงานมีการจัดระเบียบข้อบังคับกลุ่มชัดเจน มีการจัดทำบัญชีเอกสารทางการเงิน ลงทะเบียนเป็นปัจจุบัน และสามารถตรวจสอบได้ มีคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม 1 คณะ จำนวน 5 คน มีสวัสดิการให้สมาชิกยืมเงิน ครั้งละ 1,000 บาท โดยไม่เสียดอกเบี้ย กิจกรรมที่ดำเนินการต่อไปในอนาคต คือ ดำเนินการให้สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิประกันสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ การบริหารงานของกลุ่ม โดยการแบ่งหน้าที่ต่าง ๆ ออกเป็น 4 ฝ่าย คือ นางต่อม ชาวบ้านบึง ตำแหน่ง เหมัญญิก นางบุญตา ตันมณี กรรมการฝ่ายส่งเสริมการขาย นางนุกุล แดงประพันธ์ กรรมการฝ่ายส่งเสริมการขาย นางสมทรง อุดมสุข กรรมการฝ่ายการตลาด”
(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

โครงสร้างการบริหารกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ ได้แบ่งหน้าที่การบริหารกลุ่มตามแผนภูมิ
ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างกลุ่มชุมชนกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก
ที่มา : กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก (2550)

4.2.3 ขั้นตอนการผลิตแก้วถัก

ในการผลิตแก้วถัก เริ่มจากการนำแท่งแก้วมาลงในไฟจนร้อนและอ่อนตัวแล้วจึงมีการถักหรือปั่นเป็นรูปต่างๆ ตามที่ต้องการโดยไม่ใช้แม่พิมพ์ เช่น รถ หงส์ ตู๊กตา ที่คนแก้ว และที่เสียบผม เป็นต้น โดยมีขั้นตอนในการผลิตดังนี้

การผลิตเริ่มจากการเตรียมแท่งแก้ว และอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

- แท่งแก้วขนาดต่าง ๆ
- ถังออกซิเจน
- แก๊ส
- ที่กรองแสง อาจจะเป็นแว่นตากันแดดที่มีกรองแสงมากกว่าปกติ
- ชุดซ่อมบำรุงเตา หรือหัวแก๊สก็ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ที่จับยึดแท่นแก้ว
- สีสผสมสำหรับตกแต่ง (ถ้าจะใช้)

หลังจากนั้นจึงเริ่มเปิดถังออกซิเจนและถังแก๊สเพื่อให้เกิดการผสมกันในหัวประทิว แล้วจึงจุดไฟ หลังจากนั้นมีการปรับแต่งหัวประทิวจนได้เปลวไฟตามที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้อุณหภูมิประมาณ 800 - 1,000 องศาเซลเซียส แล้วแต่ชนิดของแก้วและชิ้นงาน แล้วจึงนำแท่งแก้วมาลงไฟจนกว่าแท่งแก้วจะอ่อนตัว แล้วจึงนำมาถักทอหรือปั้นให้เป็นรูปต่าง ๆ ตามที่ต้องการนี้ (ภาพที่ 5-11)

(ต่อม ชาวบ้านบึง, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5 เตรียมอุปกรณ์สำหรับการทำงาน คือ แท่งแก้ว ถังออกซิเจนถังแก๊ส หัวทิป รวมถึงอุปกรณ์อื่นๆ

ภาพที่ 6 เปิดถังออกซิเจน และถังแก๊สให้เกิดการผสมกัน

ภาพที่ 7 จุดไฟและปรับเปลวไฟที่หัวทิวในระดับที่พอเหมาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8 ลนแท่งแก๊วขนาดเล็กด้วยไฟให้แท่งแก๊วอ่อนตัวทำการขึ้นรูปโดยม้วนฐานของลูกแอปเปิ้ล

ภาพที่ 9 ลนแท่งแก๊วขนาดใหญ่ด้วยไฟให้แท่งแก๊วอ่อนตัวถักผลแอปเปิ้ลโดยการหมุนฐานด้วยมือซ้าย และถักแท่งแก๊วที่มือขวา

ภาพที่ 10 เมื่อถักจนเต็มใบแล้วให้ลนไฟทั้งใบกดแท่งแก๊วลงที่ส่วนบนของผลแอปเปิ้ลให้ยุบลงให้มีรูปร่างเหมือนผลแอปเปิ้ล ลนแท่งแก๊วใหญ่แล้วทำการต่อก้านที่ส่วนบนของผลแอปเปิ้ลที่มีความยาวพอประมาณ แล้วอให้สวยงาม

ภาพที่ 11 ลนแท่งแก๊วขนาดใหญ่แล้วต่อกับก้านที่ทำไว้ หนีบด้วยคีมแบนให้มีรูปร่างเหมือนใบใช้คีมเล็กบีบ ตรงบริเวณใบให้เป็นรอยของใบไม้ลนด้วยไฟทั้งผลอีกครั้ง
ที่มา: กลุ่มหัตถกรรมแก๊วถัก (4550)

4.2.5 การตลาดและการจัดจำหน่าย

การจัดจำหน่ายและการขายเริ่มแรกขายตามตลาดนัดและเทศกาลต่าง ๆ โดยการผลิตและจำหน่ายเอง ที่กลุ่มหัตถกรรมแก้วตักและขายส่งสำหรับพ่อค้าที่จะนำไปขายต่อและตอนนี้ยังมีการขายทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นการอนุเคราะห์จากเว็บไซต์ www.ThaiTambon.com.

(สมทรง อุดมสุข, สัมภาษณ์)

4.2.5.1 จัดจำหน่ายสินค้าแก้วตัก แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ผลิตเองและจำหน่ายเอง คือ ผู้ผลิตจะนำสินค้าที่ผลิตได้จำหน่ายให้กับผู้ซื้อโดยตรง หรือผู้ซื้อไปรับซื้อ ณ.แหล่งผลิตเอง
 2. ผลิตส่งพ่อค้าคนกลาง คือ ผู้ผลิตจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่เข้าไปรับซื้อ ณ แหล่งผลิต แล้วนำไปจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง
 3. ผลิตตามคำสั่งลูกค้า เป็นการผลิตตามที่ถูกคำสั่งตามรูปแบบลวดลาย และสีสันทที่กำหนด
 4. จำหน่ายผ่านกลุ่มที่ผลิตเป็นสมาชิก โดยสมาชิกจะนำผลผลิตที่รวบรวมได้ ณ ที่ทำการกลุ่ม เพื่อรวบรวมสินค้าไปจำหน่ายต่อทั้งในลักษณะขายปลีกและขายส่งแก่พ่อค้าหรือผู้ขายทั่วไป
- “การขายแก้วตักต้องมีการบอกกล่าวถึง ความเชื่อในการนำไปประดับ ตกแต่งตามอาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น การซื้อราชรถให้นำไปตั้งไว้ที่มองเห็นตั้งแต่เข้าบ้านโดยหันหัวราชรถเข้าในบ้าน เชื่อกันว่า จะนำเงินทองเข้าบ้าน”

(นุกูล แดงประพันธ์ , สัมภาษณ์)

ผลของการดำเนินงานระหว่าง พ.ศ.2545 – 2549 พบว่าในปี 2549 ทางกลุ่มสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้ 54,000 ชิ้น เป็นมูลค่า 6,480,000 บาท และมียอดกำไรสุทธิประมาณ 2,592,000 บาท (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงรายได้ของกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก

พ.ศ.	จำนวน(ชิ้น)	มูลค่า	ต้นทุน	กำไร
2549	54,000	6,480,000	2,592,000	2,592,000
2548	57,000	6,840,000	2,736,000	2,736,000
2547	42,000	5,040,000	2,016,000	2,016,000
2546	35,000	4,200,000	1,680,000	1,680,000
2545	21,000	2,520,000	1,008,000	1,008,000

ที่มา : กลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก

* ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 120 บาท/ชิ้น *ต้นทุน 50% ของมูลค่า *ค่าบริการจัดการ 20% ของมูลค่า

(ทิพวัน แสงอำไพ, สัมภาษณ์)

4.2.5.2 ด้านราคา

กำหนดราคาสินค้าตามชิ้นงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ขนาด / รูปร่าง
- รูปแบบของงาน
- ความละเอียด
- วัสดุที่ใช้
- ค่าแรงของผู้ทำชิ้นงาน

“ในด้านการจำหน่ายต้องคำนึงถึงค่าแรง ค่าวัสดุ รวมถึงกำไรที่บวกเพิ่มในชิ้นงานของกลุ่ม และยังมีการตกแต่งตัวของแก้วดักให้เกิดความแตกต่าง เช่น การทาสี การบรรจุหินห่อ”

(บุญตา ต้นมณี , สัมภาษณ์)

เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มได้มีการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม โดยมีรูปร่างต่าง ๆ เช่น

- รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า
- รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส
- รูปทรงหกเหลี่ยมขอบทอง สติ๊กเกอร์
- รูปทรงสามเหลี่ยม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.6 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ดังภาพที่ 12

รหัส : 730302 - A101

แก้วถักทรงรถตุ๊กตุ๊ก พร้อมกรอบกระจกสำหรับตั้งโชว์
ราคาขายปลีก 520 บาท

รหัส : 730302 - A102

แก้วถักรูปเรือสุพรรณหงส์ขนาด 4 นิ้ว
พร้อมกรอบกระจก
ราคาขายปลีก 370 บาท

รหัส : 730302 - A103

แก้วถักรูปเรือสุพรรณหงส์ขนาด 10 นิ้ว พร้อมกรอบกระจก
ราคาขายปลีก 635 บาท

รหัส : 730302 - A104

แก้วถักทรงรถซาเล้ง
ราคาขายปลีก 90 บาท

รหัส : 730302 - A105

แก้วถักทรงซาเล้ง ขนาดเล็ก
ราคาขายปลีก 115 บาท

รหัส : 730302 - A106

แก้วถักทรงรถตุ๊กตุ๊ก
ราคาขายปลีก 105 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

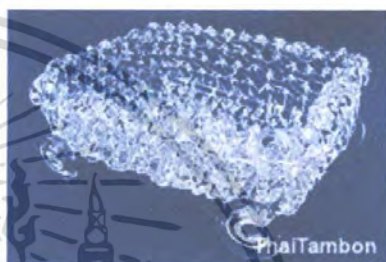
รหัส : 730302 - A107
ตะเกียบ ทำจากแก้วดัก
ราคาขายปลีก 50 บาท

รหัส : 730302 - A108
ที่จิ้มผลไม้ จากแก้วดัก 1 ชุดมี 6 แท่ง
ราคาขายปลีก 35 บาท

รหัส : 730302 - A109
แก้วดักทรงพาน
ราคาขายปลีก 140 บาท

รหัส : 730302 - A110
แก้วดักทรงกลองสอ
ราคาขายปลีก 140 บาท

รหัส : 730302 - A111
แก้วดักทรงโอง สำหรับตั้งโต๊ะ ใส่เครื่องเขียนต่างๆ
ราคาขายปลีก 140 บาท

รหัส : 730302 - A115
แก้วดัก รถตุ๊กตุ๊ก ทอง size S (27349)
ราคาขายปลีก 290 บาท

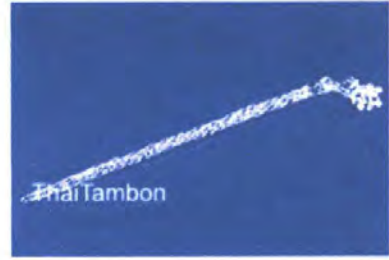
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A116

แก้วตัก รถมล็ดทอง size S (27349)

ราคาขายปลีก 290 บาท

รหัส : 730302 - A117

แก้วตัก ปิ่นปักผม (27349)

ราคาขายปลีก 55 บาท

รหัส : 730302 - A201

แก้วตักทรงเรือมังกร

ราคาขายปลีก 175 บาท

รหัส : 730302 - A202

แก้วตักทรงเรือใบ

ราคาขายปลีก 115 บาท

รหัส : 730302 - A203

แก้วตักทรงปลาโลมา

ราคาขายปลีก 115 บาท

รหัส : 730302 - A206

แก้วตักทรงฐานบัว

ราคาขายปลีก 70 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ภาพถ่าย) รหัส : 730302 - A204
 แก้วถักทรงเขวอนปลาโลมา สำหรับวางตั้งโต๊ะ
 ราคาขายปลีก 140 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A205
 แก้วถักทรงเขวอนกรงนก วางตั้งโต๊ะ
 ราคาขายปลีก 115 บาท

(ภาพถ่าย) รหัส : 730302 - A207
 แก้วถักทรงพระปฐมเจดีย์
 ราคาขายปลีก 290 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A208
 ตะกร้าจากแก้วถัก
 ราคาขายปลีก 100 บาท

(ภาพถ่าย) รหัส : 730302 - A209
 แก้วถักทรงส้มโอ
 ราคาขายปลีก 95 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A21
 แก้วถักทรงบัลเลต์
 ราคาขายปลีก 140 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A211
 แก้วดักทรงเถาต้นไม้
 ราคาขายปลีก 140 บาท

รหัส : 730302 - A212
 แก้วดักทรงเถาต้นไม้ย้อมสี
 ราคาขายปลีก 140 บาท

รหัส : 730302 - A213
 แก้วดักทรงหงส์คู่ สีฟ้าอ่อน
 ราคาขายปลีก 290 บาท

รหัส : 730302 - A214
 แก้วดักทรงหงส์คู่ สีฟ้า
 ราคาขายปลีก 290 บาท

รหัส : 730302 - A215
 แก้วดักทรงหงส์คู่ สีแดง
 ราคาขายปลีก 290 บาท

รหัส : 730302 - A216
 แก้วดักทรงหงส์คู่ สีทอง
 ราคาขายปลีก 290 บาท

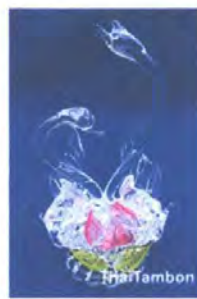
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A217

แก้วตักทรงหงส์คู่

ราคาขายปลีก 150 บาท

รหัส : 730302 - A221

แก้วตักทรงหงส์ทอง

ราคาขายปลีก 115 บาท

รหัส : 730302 - A222

แก้วตักทรงหงส์หัวใจข้าง

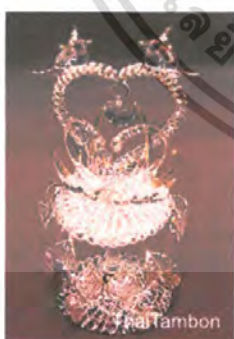
ราคาขายปลีก 230 บาท

รหัส : 730302 - A223

แก้วตักทรงหงส์หัวใจนข้าง

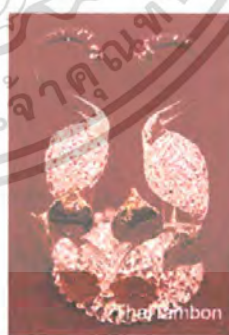
ราคาขายปลีก 230 บาท

รหัส : 730302 - A224

แก้วตักทรงหงส์พันหัวใจ

ราคาขายปลีก 230 บาท

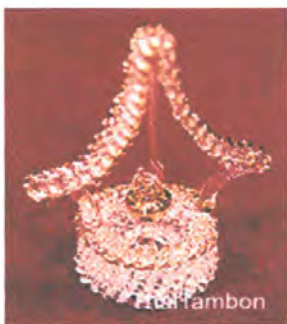

730302 - A225

แก้วตักทรงนกคู่

ราคาขายปลีก 150 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A226
 แก้วตักทรงหลังคาหัวใจ
 ราคาขายปลีก 150 บาท

รหัส : 730302 - A227
 แก้วตักทรงหัวใจห้อยสีเหลี่ยม
 ราคาขายปลีก 150 บาท

รหัส : 730302 - A228
 แก้วตักทรงจักษยาน
 ราคาขายปลีก 120 บาท

รหัส : 730302 - A229
 แก้วตักทรงเรือสำเภา(OTOP)
 ราคาขายปลีก 1,000 บาท

รหัส : 730302 - A231
 แก้วตักทรงม้า
 ราคาขายปลีก 70 บาท

รหัส : 730302 - A232
 แก้วตักทรงควาง
 ราคาขายปลีก 70 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ภาพถ่าย) รหัส : 730302 - A233

แก้วตักทรงแมว

ราคาขายปลีก 85 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A234

แก้วตักทรงแพะขนาดจิ๋ว

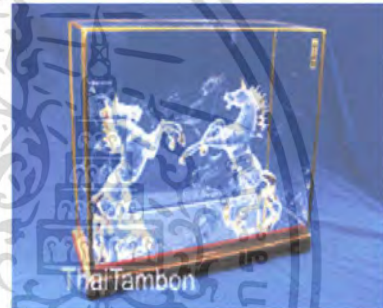
ราคาขายปลีก 15 บาท

(ภาพถ่าย) รหัส : 730302 - A235

แก้วตักทรงนกอินทรี

ราคาขายปลีก 900 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A236

แก้วตัก ชุดม้า (27349)

ราคาขายปลีก 4,485 บาท

รหัส : 730302 - A237

แก้วตัก ชุด 12 นักษัตร บนตู้ไม้ (27349)

ราคาขายปลีก 900 บาท

รหัส : 730302 - A240

แก้วตัก กิเลน (27349)

ราคาขายปลีก 175 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A238
 แก้วถัก ม้าบิน (27349)
 ราคาขายปลีก 175 บาท

รหัส : 730302 - A239
 แก้วถัก ช้างศึก (27349)
 ราคาขายปลีก 175 บาท

รหัส : 730302 - A241
 แก้วถัก แกะ (27349)
 ราคาขายปลีก 175 บาท

รหัส : 730302 - A242
 แก้วถัก กวาง (27349)
 ราคาขายปลีก 175 บาท

รหัส : 730302 - A243
 แก้วถัก มังกรคู่ ก้อนทอง (27349)
 ราคาขายปลีก 450 บาท

รหัส : 730302 - A244
 แก้วถัก ชุดช้าง 3 ตัว + ต้นไม้ (27349)
 ราคาขายปลีก 450 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A245

แก้วถัก มังกร พร้อมตุ้ (27349)

ราคาขายปลีก 690 บาท

รหัส : 730302 - A24

แก้วถัก มังกร 1 ตัว + ตุ้กระจก (27349)

ราคาขายปลีก 690 บาท

(ภาพซ้าย) รหัส : 730302 - A248

แก้วถัก วัว ราศีปีขลุ (27349)

ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A249

แก้วถัก ตัวกิเลน (27349)

ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพซ้าย)รหัส : 730302 - A250

แก้วถัก แมว (27349)

ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพขวา)รหัส : 730302 - A251

แก้วถัก เสือ ราศีปีขาล (27349)

ราคาขายปลีก 55 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ภาพที่ 1) รหัส : 730302 - A252
 แก้วถัก แพะ ราศีปีมะแม (27349)
 ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพที่ 2) รหัส : 730302 - A253
 แก้วถัก ลิง ราศีปีวอก (27349)
 ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพที่ซ้าย) รหัส : 730302 - A254
 แก้วถัก หมู ราศีปีเถาะ (27349)
 ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A255
 แก้วถัก ม้า ราศีปีมะเมีย (27349)
 ราคาขายปลีก 55 บาท

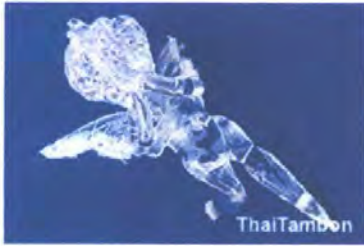

(ภาพซ้าย) รหัส : 730302 - A256
 แก้วถัก เต่ามังกร (27349)
 ราคาขายปลีก 55 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A257
 แก้วถัก มังกร ราศีปีมะโรง (27349)
 ราคาขายปลีก 55 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A301

แก้วฉีกทรงควิวปิด สำหรับแขวนนิยมนำใช้

ประดับตกแต่งต้นคริสต์มาส

ราคาขายปลีก 70 บาท

รหัส : 730302 - A302

แก้วฉีกทรงเทวดา สำหรับแขวน

ประดับตกแต่งนิยมนำใช้ตกแต่ง

ราคาขายปลีก 70 บาท

รหัส : 730302-A303

แก้วฉีกทรงหงส์ สำหรับแขวนประดับตกแต่ง

ราคาขายปลีก 75 บาท

รหัส : 730302 - A304

แก้วฉีกทรงผีเสื้อ สำหรับแขวนประดับตกแต่ง

ราคาขายปลีก 70 บาท

รหัส : 730302 - A305

แก้วฉีกทรงหัวใจ สำหรับแขวนประดับตกแต่ง

ราคาขายปลีก 70 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A306

แก้วตักทรงเล่งหงส์

ราคาขายปลีก 230 บาท

รหัส : 730302 - A308

แก้วตักทรงหัวใจตักแขน

ราคาขายปลีก 230 บาท

รหัส : 730302 - A309

แก้วตักทรงหัวใจพันต้นไม้

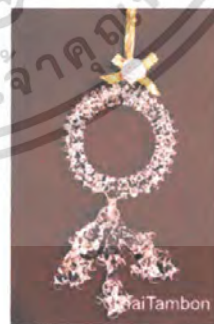
ราคาขายปลีก 230 บาท

รหัส : 730302 - A401

แก้วตักทรงกล้วยไม้

ราคาขายปลีก 380 บาท

รหัส : 730302 - A402

แก้วตักทรงพวงมาจักกลม

ราคาขายปลีก 150 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

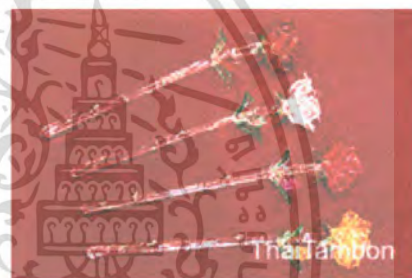
รหัส : 730302 - A403
 แก้วถักทรงพวงมาลัยมือ
 ราคาขายปลีก 150 บาท

รหัส : 730302 - A404
 แก้วถักทรงพวงมาลัยบัวสาว
 ราคาขายปลีก 70 บาท

รหัส : 730302 - A405
 แก้วถักทรงต้นไม้ในกระถาง
 ราคาขายปลีก 60 บาท

รหัส : 730302 - A406
 แก้วถักทรงกุหลาบ
 ราคาขายปลีก 95 บาท

(ภาพซ้าย) รหัส : 730302 - A407
 แก้วถัก
 ราคาขายส่ง 99 บาท

(ภาพขวา) รหัส : 730302 - A408
 แก้วถัก
 ราคาขายส่ง 99 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัส : 730302 - A409

แก้วถักรูปม้า

ราคาขายส่ง 155 บาท

รหัส : 730302 - A410

แก้วถักรูปปลาโลมา

ราคาขายส่ง 155 บาท

ภาพที่ 12 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ที่มา : www.ThaiTambon.com

4.3 กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก พบว่ามีการเกิดกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

การเกิดการเรียนรู้โดยมีการถ่ายทอด ดังนี้

1. การใช้วิธีสาธิต คือทำให้ดูแบบอย่าง อธิบายขั้นตอนต่างๆ ในการทำ แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม
2. การใช้วิธีปฏิบัติจริง คือทางกลุ่มจัดการให้ฟังคำบรรยาย อธิบาย สาธิต แล้วนำไปปฏิบัติจริงและปฏิบัติซ้ำ จนเกิดความชำนาญในการทำผลิตภัณฑ์แก้วถัก

กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง CE (Concrete Experience) คือ การเรียนรู้ที่ได้มาจากการได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง ทางกลุ่มได้มีประสบการณ์ตรงจากทำงานในโรงงานผลิตแก้วถักมาก่อน
2. การเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง RO (Reflective Observation) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตจากชีวิตประจำวันในการทำงานและการดำรงชีวิตจึงเกิดมีการนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้งข้อสังเกต แล้วนำมาพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์แก้วถักใหม่ๆ เกิดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม AC (Abstract Conceptualization) ซึ่งทางกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ในรูปความคิดเชิงนามธรรมหรือแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆ หรือออกแบบตัวผลิตภัณฑ์หรืออาจได้นำมาด้วยการค้นคิดด้วยตนเองจากนามธรรม เป็นรูปธรรม เช่น การทำสัญลักษณ์ตัวอย่างของกลุ่มที่มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

4. การเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผล AE (Active Experimentation) ซึ่งทางกลุ่มเป็นการเรียนรู้โดยการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ โดยการลองผิดลองถูกจึงทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการทดลองสร้างสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมาในตัวของกลุ่ม

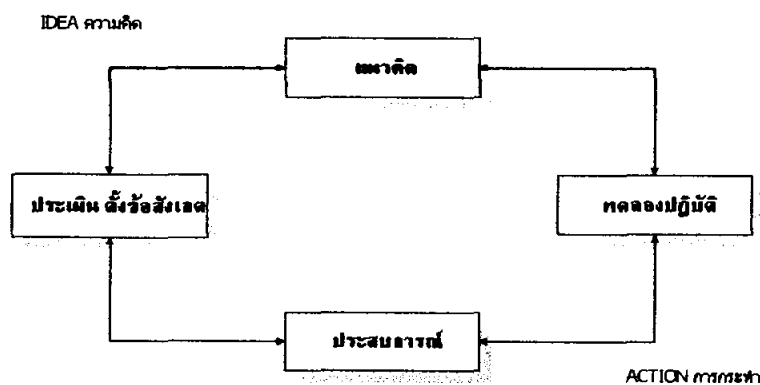
ส่วนการเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผลการนำมาเรียนรู้ทั้ง 4 แบบ มาจัดทำให้สามารถเห็นถึงกระบวนการในการเรียนรู้ของกลุ่มได้อย่างชัดเจนนั้น คือ

1. กลุ่มสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ จากทั้ง 4 ทาง คือ จากประสบการณ์ตรง (CE) จากการสังเกตโดยตรงและเลียนแบบ (RO) จากการคิดเชิงนามธรรม (AC) และจากการทดลองทำและดูผล (AE)

2. นอกจากนี้กลุ่มยังสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันทั้ง 4 วิธีให้เป็นวงจรได้โดยทางกลุ่ม ทัศนกรรมแก้วถัก เมื่อดำเนินงานมาระยะหนึ่งก็จะเริ่มมีประสบการณ์ (CE) และหากองค์การลองสังเกต และไตร่ตรองเพื่อศึกษาประสบการณ์นั้น (RO) ก็อาจจะนำไปสู่การได้มาซึ่งแนวคิด (AC) อาจจะไปปรับปรุงตามแนวความคิดของตนเองที่จะนำไปทดลองปฏิบัติ (AE) และพิจารณาประเมินผลเพื่อที่จะได้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) หรือความรู้ใหม่ ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในกลุ่มทัศนกรรมแก้วถัก

3. กลุ่มมีการเรียนรู้โดยผสมผสาน การเรียนรู้จากภายนอก และภายในกลุ่ม การเข้าร่วมสัมมนาในหัวข้อที่เคยเข้าอบรมเช่น การพัฒนาเป็นผู้นำทางธุรกิจ การบริหาร และการจัดการกลุ่ม แล้วนำมาสู่แนวความคิดใหม่ ๆ (AC)

กระบวนการเรียนรู้นั้น อาจแบ่งได้เป็นสองส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่เป็น "ความคิด" (Concept) และส่วนที่เป็น "การกระทำ" (Action) โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลหรือองค์การได้ "ความคิด" ใหม่ แล้วนำไป "ทดลองปฏิบัติ" และวนกลับมาเป็น "ความคิด" ใหม่อีกครั้ง เมื่อมีการ "ประเมิน" เพื่อเรียนรู้ผลของการนำความคิดไปปฏิบัติ (ดังภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 แสดงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม

ที่มา: กลุ่มนวัตกรรมแก้วถัก

4.3.1 กิจกรรมการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้

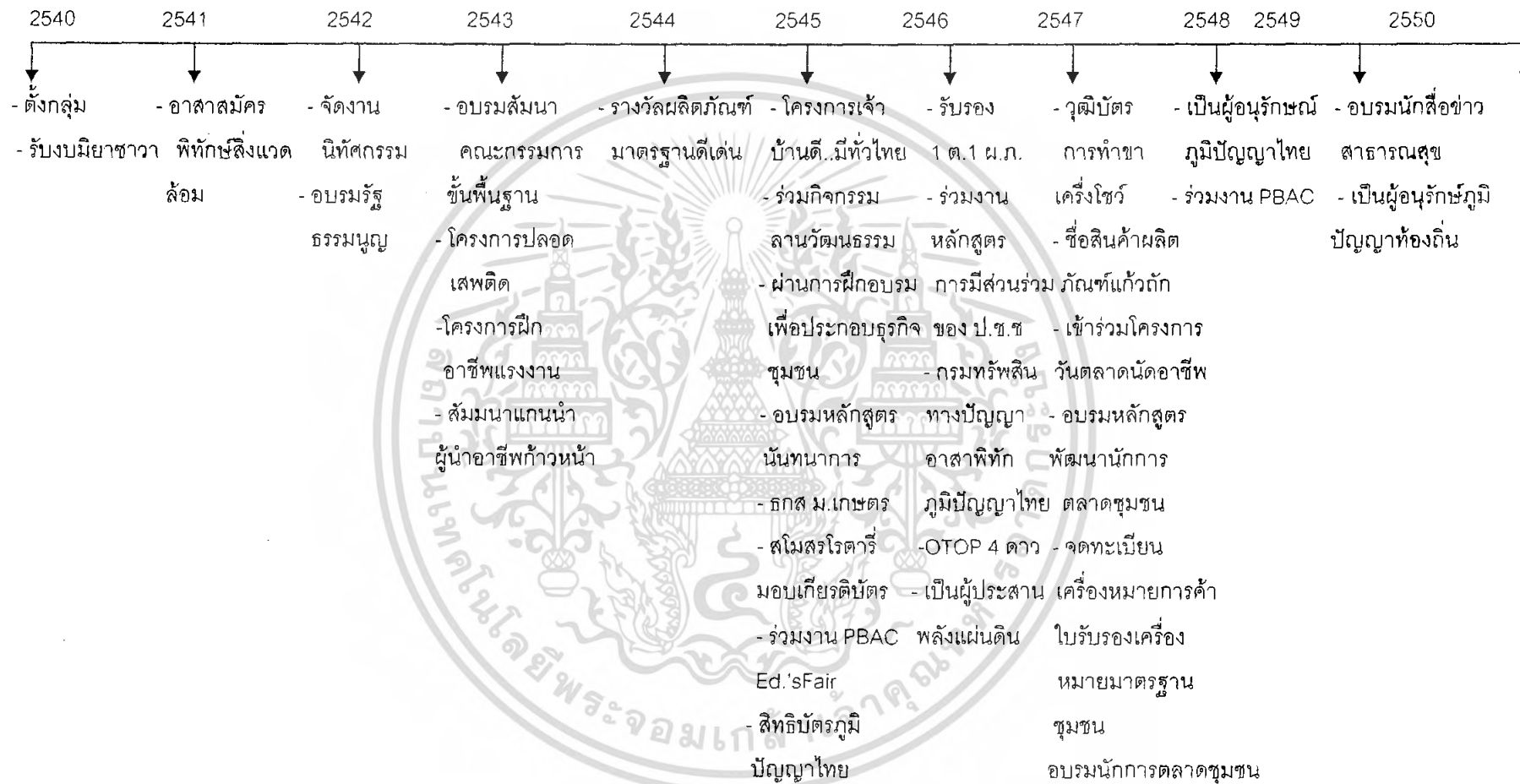
- (1) เป็นครูสอน ผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดนครปฐม
- (2) สอนเด็กนักเรียนโรงเรียนเพิ่มวิทยา
- (3) รับเชิญไปเป็นผู้ฝึกสอนตามองค์กรชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆที่
- (4) ออกรายการต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์และวิทยุชุมชน

ติดต่อมา

ซึ่งจะเห็นได้ว่าทางกลุ่มได้เข้าร่วมกิจกรรมมาตลอด ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติและรางวัลมากมาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (ภาพที่ 14)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติการดำเนินงานกลุ่ม

ภาพที่ 14 แผนผังประวัติการดำเนินงานและการได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติและรางวัลต่างๆ

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

จากการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ถึงกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มมีดังนี้

4.4.1 ปัจจัยภายนอก

4.4.1.1 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐฯ ตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่มจนถึงปัจจุบัน ได้มีหน่วยงานที่ให้ความสนับสนุน แนะนำ และเป็นพี่เลี้ยงของกลุ่มได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระบือ กรมพาณิชย์จังหวัดนครปฐม สำนักงานส่งเสริมและกลุ่มผลิตภัณฑ์โครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าหน่วยงานทางราชการที่ได้รับการสนับสนุนจะไม่ค่อยเข้ามาดูแลในเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มแต่ยังคงให้การสนับสนุนโดยการประชาสัมพันธ์และได้จัดให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามาดูงานที่กลุ่มเป็นประจำซึ่งส่งผลให้เป็นที่รู้จักของบุคคลและหน่วยงานภายนอกเพิ่มมากขึ้น

4.4.1.2 การได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ได้แก่ บริษัทต่างๆ รวมถึงพ่อค้า แม่ค้า ที่มารับซื้อผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่ม

4.4.2 ปัจจัยภายใน

4.4.2.1 ผู้นำมีความเข้มแข็ง ผู้นำหรือประธานกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก คือนางทิพวัน แสงอำไพ ซึ่งอดีตเคยเป็นพนักงานในโรงงานตุ๊กตาแก้วส่งออกต่างประเทศและเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาบทบาทผู้นำกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก พบว่าเป็นสตรีที่มีความสามารถในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นความสามารถทางด้านการผลิต ด้านการวางแผน ด้านการตลาด และด้านการประสานงานกับหน่วยงาน ภาครัฐหรือเอกชน ทำให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มและบุคคลที่รู้จัก

4.4.2.2 เงินทุนของสมาชิกในกลุ่มเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้คงดำรงอยู่ได้ กลุ่มหัตถกรรมแก้วถักได้มีการระดมทุนกันเองภายในกลุ่ม และได้เงินสนับสนุนจากเงินปกครอง (งบมิยาชาวา) เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์และวัตถุดิบการผลิต ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นในการดำเนินของกลุ่ม

4.4.2.3 ความสามารถในการบริหารจัดการของคณะกรรมการ จากการศึกษาสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก มีการบริหารงานและจัดสรรหน้าที่ของแต่ละคนอย่างชัดเจน ซึ่งทุก

คนสามารถได้รับสวัสดิการและทางด้านเงินของกลุ่มอย่างเป็นธรรม ทุกคนสามารถตรวจสอบได้ และสมาชิกทุกคนทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย และสมาชิกทุกคนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

4.4.2.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิก จากการศึกษาพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างดีจึงส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคี กลุ่มมีความเข้มแข็ง

4.4.2.5 คุณภาพของผลผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ การผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์จะเป็นการประชุมระดมความคิดในการออกแบบ และทำการปรึกษาหารือถึงรูปแบบต่างๆ ที่จะสร้างขึ้นมาโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นหลัก

4.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

4.5.1 ปัญหาที่พบในการทำงานของกลุ่ม

(1) ขาดตลาดที่แน่นอนที่จะมารองรับตัวผลิตภัณฑ์
 (2) ต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อมาใช้ในการพัฒนาการผลิต และรูปแบบการบริหารจัดการ

(3) ต้องการรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์

4.5.2 แนวทางแก้ไข

(1) ออกงานแสดงสินค้าต่างๆ ให้มากที่สุด เพื่อให้ตัวผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักของตลาด และมีต้นทุนในการประชาสัมพันธ์ที่ต่ำ
 (2) ให้นำหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุน ทั้งทางด้านการบริหารจัดการ การผลิต และการออกแบบทั้งตัวผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์

4.6 การวิจารณ์ผล

จากการศึกษากลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ของกลุ่มได้ดังนี้

4.6.1 บริบทชุมชน

4.6.2.การบริหารจัดการกลุ่ม

4.6.3.กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

4.6.4.ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

4.6.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6.1 บริบทชุมชน

กลุ่มหัตถกรรมแก้ว เดิมชื่อกลุ่มอาชีพสตรีแก้วถัก เริ่มก่อตั้งกลุ่มเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยเริ่มมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 13 คน โดยการชักชวนเพื่อนสมาชิก โดยมีนางทิพวัน แสงอำไพ เป็นประธานกลุ่ม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่ม มีการระดมทุนกันคนละ 3,000 บาท โดยได้รับเงินสนับสนุนเป็นเงินหมุนเวียนจากกรมการปกครอง (งบบิยาชาวา) เป็นเงิน 100,000 บาท เพื่อนำมาซื้อวัตถุดิบ ปัจจุบันมีเงินทุนในการดำเนินการเป็นเงินทั้งสิ้น 200,000 บาท

4.6.1.1 การรวมกลุ่ม

ช่วงการเกิดกลุ่มเริ่มจากการที่คุณทิพวัน แสงอำไพ กับเพื่อน ๆ ได้เกิดการตงงานจากโรงงาน จึงเกิดความคิดที่จะรวมกลุ่มเพื่อนร่วมงานตั้งกลุ่มขึ้นมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2540 จำนวนสมาชิก 5 คน ได้รวบรวมเพื่อนที่ตงงานด้วยกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อที่จะทำแก้วถักและขายเอง ใน ปี พ.ศ. 2540 โดยการลงขันระดมทุนกันคนละ 3,000 บาท

4.6.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

(1) ได้การสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบล บางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทั้งในส่วนของผู้นำกลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจนทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนทั้งในรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มคน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ในการเข้าร่วมในการดำเนินงานในเรื่องเดียวกัน

(2) กลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็งในระยะแรกต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้นำที่เก่ง มีความสามารถในการจัดกลุ่มและบริหารงานของผู้นำเพราะระยะนี้ผู้นำจะต้องมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม จากการศึกษาพบว่าประธานกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบล บางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม คือนางทิพวัน แสงอำไพ เป็นผู้นำที่มีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการบริหารการจัดการทางด้านต่างๆ จนทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในกิจกรรมของกลุ่มและทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักกับบุคคลทั่วไป

(3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มจากการศึกษาพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ในการซึ่งปัจจัยที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม

1 สมาชิกให้การยอมรับและเชื่อถือในตัวผู้นำกลุ่มและการดำเนินงานของกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยูว์ฌี ฤทธิเมธี (อ้างอิงใน ลัดดา ผิวณร, 2542) ผู้นำทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบรวมทั้งพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม

2 ผลตอบแทนในเรื่องรายได้ของสมาชิก ซึ่งตรงกับแนวคิดของปรัชญา เวสารัชช (2528) กล่าวคือ สมาชิกมีรายได้จากการดำเนินงานเป็นค่าตอบแทนซึ่งเป็นปัจจัยนี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญทำให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

4.6.2 การบริหารจัดการกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมแก้วตัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทุกฝ่ายจะขึ้นอยู่กับการประชุมกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มแต่ทั้งนี้กลุ่มได้มีการจัดกฎเกณฑ์ในการบริหารกลุ่มดังนี้

4.6.2.1 การแบ่งฝ่ายต่างๆ ในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ส่วนในการผลิตเป็นหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มทุกคนอยู่แล้วซึ่งการบริหารกลุ่มหัตถกรรมแก้วตัก สอดคล้องกับแนวความคิดของ Henri Fayol และธงชัย สันติวงศ์ (อ้างอิงใน ลัดดา ผิวณร.) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารจัดการจะประกอบไปด้วยการวางแผน การจัดองค์กรเพื่อให้ผู้มีอำนาจหน้าที่อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย การบังคับบัญชาการสั่งงานต่างๆ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้สั่งการต้องทำเป็นตัวอย่างดีและมีความสามารถในการประสานงานของทุกงานเข้ากันได้ และการควบคุม

4.6.2.2 ความเสมอภาคสมาชิกผู้ผลิตของกลุ่มมีความเสมอภาคกันไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายผลิต ฝ่ายประชาสัมพันธ์ประกอบด้วยประธานกลุ่มมีความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยยอมรับตามมติการประชุมของกลุ่ม

4.6.2.3 ความสามัคคีสมาชิกในกลุ่มได้มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการดำเนินงานและการแบ่งหน้าที่กันทำ ไม่ว่างจะเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมือนครอบครัวเดียวกัน

จากการศึกษากลุ่มหัตถกรรมแก้วตักของตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่ากลุ่มยังมีความร่วมมือในการรวมกลุ่มเสมือนครอบครัวเดียวกันมีงานก็ช่วยกันทำและมีการจัดสรรแบ่งปันอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการผลิตชิ้นงานผลิตภัณฑ์เป็นหลัก และยังมีสวัสดิการภายในกลุ่มเพื่อการดำเนินกิจการภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่ม

4.6.3. กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถักสามารถแบ่งได้ดังนี้

4.6.3.1 กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง CE (Concrete Experience) คือ การเรียนรู้ที่ได้มาจากการได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง ทางกลุ่มได้มีประสบการณ์ตรงได้ทำงานในโรงงานผลิตแก้วถัก

2. การเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง RO (Reflective Observation) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตจากชีวิตประจำวันในการทำงานและการดำรงชีวิตจึงเกิดมีการนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้งข้อสังเกต แล้วนำมาพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์แก้วถักใหม่ๆ เกิดขึ้น

3. การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม AC (Abstract Conceptualization) ซึ่งทางกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ในรูปความคิดเชิงนามธรรมหรือแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆ หรือออกแบบตัวผลิตภัณฑ์หรืออาจได้นำมาด้วยการค้นคิดด้วยตนเองจากนามธรรมเป็นรูปธรรม เช่น การทำสัญลักษณ์ตัวอย่างของกลุ่มที่มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

4. การเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผล AE (Active Experimentation) ซึ่งทางกลุ่มเรียนรู้โดยการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ โดยการลองผิดลองถูกจึงทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการทดลองสร้างสิ่งใหม่ๆ ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มากกว่า 100 แบบ

ส่วนการเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผลการนำมาเรียนรู้ทั้ง 4 แบบ ทำให้สามารถเห็นถึงกระบวนการในการเรียนรู้ของกลุ่มได้อย่างชัดเจนนั้น คือ

1. กลุ่มสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ จากทั้ง 4 ทาง คือ จากประสบการณ์ตรง (CE) จากการสังเกตไตร่ตรองและเลียนแบบ (RO) จากการคิดเชิงนามธรรม (AC) และจากการทดลองทำและดูผล(AE)

2. นอกจากนี้กลุ่มยังสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันทั้ง 4 วิธีให้เป็นวงจรได้โดยทางกลุ่มหัตถกรรมแก้วถักได้โดยอาจเริ่มจากการที่องค์การได้ดำเนินงานมาระยะหนึ่งก็จะเริ่มมีประสบการณ์ (CE) และหากองค์การลองสังเกต และไตร่ตรองเพื่อศึกษาประสบการณ์นั้น (RO) ก็อาจจะนำไปสู่การได้มาซึ่งแนวคิด (AC) ซึ่งอาจจะปรับปรุงตามแนวความคิดของตนเองที่จะนำไปทดลองปฏิบัติ

(AE) และพิจารณาประเมินผลเพื่อที่จะได้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) หรือความรู้ใหม่ ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรหมวดกรรมแก้วิกฤต

3. กลุ่มมีการเรียนรู้โดยผสมผสาน การเรียนรู้จากภายนอก และภายในกลุ่ม การเข้าร่วมสัมมนาในหัวข้อที่เคยเข้าอบรมเช่น การพัฒนาเป็นผู้นำทางธุรกิจ การบริหาร และการจัดการกลุ่ม แล้วนำมาสู่แนวความคิดใหม่ ๆ (AC)

ระบบของความรู้ในกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ นั้น อาจแบ่งได้เป็นสองส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่เป็น "ความคิด" (Concept) และส่วนที่เป็น "การกระทำ" (Action) โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลหรือองค์การได้ "ความคิด" ใหม่ แล้วนำไป "ทดลองปฏิบัติ" และวนกลับมาเป็น "ความคิด" ใหม่อีกครั้ง เมื่อมีการ "ประเมิน" เพื่อเรียนรู้ผลของการนำความคิดไปปฏิบัติ

4.6.4. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมแก้วิกฤต พบว่ามีปัจจัยหลายๆ อย่างดังที่ได้กล่าวมาใน ข้อ 4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

ปัจจัยหลายๆ ปัจจัยเมื่อนำมารวมกันส่งผลทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานและมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างราบรื่น ความสำคัญของแต่ละปัจจัยมีความแตกต่างกันซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีปัจจัยที่สำคัญและมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคือ การมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง ทางกลุ่มจึงมีความสามัคคีได้ร่วมมือกันเป็นอย่างดีและมีรูปแบบผลิตภัณฑ์หลากหลายซึ่งมีคุณภาพและมีการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนเป็นอย่างดี

4.6.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

จากการศึกษาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วิกฤตพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

การขาดตลาดที่แน่นอนในการรับรองผลิตภัณฑ์และเรื่องเงินทุนหมุนเวียนรวมถึงรูปแบบการบริหารและการจัดการในรูปแบบใหม่ทั้งทางด้านตัวของผลิตภัณฑ์และทางด้านอื่นๆ

ทางกลุ่มได้มีแนวทางในการแก้ไขทางเรื่องการตลาดโดยการออกงานแสดงสินค้าในสถานที่ต่างๆ ให้มากที่สุดโดยมีการประชาสัมพันธ์ที่มาร่วมเสริมในการสนับสนุนทางด้านการตลาดและมีการออกแบบของรูปแบบการบริหารกลุ่มและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งมีทางด้านการบริหารการจัดการ การผลิต การออกแบบทางตัวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ (Conclusions and Recommendations)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา การบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวมทั้งการศึกษาเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ความเป็นมาของกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก

กลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2540 การจัดตั้งกลุ่มเริ่มแรกมีสมาชิก 5 คน ปัจจุบัน 13 คน เกิดจากการที่ประธานกลุ่มคุณทิพวัน แสงอำไพ และสมาชิกในกลุ่มตงงาน ชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่มีรายได้ แต่เนื่องจากตนเองเคยมีประสบการณ์ด้านการทำตุ๊กตาจากโรงงานอยู่ จึงนำมาลองทำเองคนเดียวก่อน ขายเองพอมีรายได้บ้างพอสมควรแต่ก็ไม่ดีนัก ช่วงแรกประสบปัญหาเรื่องทุนและตลาด ต่อมาได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานของอำเภอ นครชัยศรี สำนักงานพัฒนาชุมชน ให้จัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาล จึงทำตามคำแนะนำ ได้ชวนเพื่อนที่โดยทำงานโรงแก้วด้วยกันประมาณ 5 คน มาจัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้น

5.1.2 การบริหารและการจัดการกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมแก้วถักตำบลบางกระบือ อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มดังนี้ คือ กลุ่มมีการจัดองค์กรโดยมีการแบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ ประธาน เหนรัญญิก ฝ่ายส่งเสริมการขาย ฝ่ายการตลาด

รูปแบบของการดำเนินงาน ทุกฝ่ายจะมีการประชุมโดยการประชุมจะมีประธานและสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มให้คำปรึกษาและแนะนำรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่ม โดยแสดงความคิดเห็นได้ทุกๆ เรื่องและบริหารและจัดการกลุ่มเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มมีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของสมาชิกในกลุ่มและทุกคนสามารถตรวจสอบบัญชีรายรับ – รายจ่าย ทำให้เห็นความโปร่งใสของการดำเนินงานของกลุ่มจึงส่งผลให้กลุ่มมีความไว้วางใจและกลุ่มสามารถดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่อง

5.1.3 กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอด

การถ่ายทอดความรู้ทางกลุ่มได้มีการถ่ายทอดสู่ผู้สนใจด้วยกัน คือ ใช้วิธีการสาธิต และใช้วิธีการปฏิบัติจริง ขบวนการในการเรียนรู้ของกลุ่มประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง CE (Concret Experience)
- (2) การเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง RO (Reflective Observation)
- (3) การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม AC (Abstract Conceptualization)
- (4) การเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผล AE (Active Experimentation)

5.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่ม

5.1.4.1 ปัจจัยภายนอก

- (1) การสนับสนุนจากภาครัฐราชการ
- (2) การสนับสนุนจากภาคเอกชน/ลูกค้า
- (3) การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่างๆ เช่น การออกรายการโทรทัศน์ต่างๆ การออกร้านจัดแสดงสินค้าตามสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

5.1.4.2 ปัจจัยภายใน

- (1) ผู้นำมีความเข้มแข็ง
- (2) เงินทุนของสมาชิกมีความเพียงพอในการดำเนินงาน
- (3) ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่ม
- (4) การมีส่วนร่วมในสมาชิก
- (5) คุณภาพของผลผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย

จากปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกลุ่มมากที่สุด คือการที่ผู้นำมีความเข้มแข็งส่งผลให้กลุ่มมีความเชื่อมั่นและการร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มมีเงินทุนเพียงพอประกอบกับกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนทำให้กลุ่มหัตถกรรมแก้วตึกเป็นที่ยอมรับและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานและเป็นอย่างดีที่รู้จักแก่บุคคลโดยทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

ปัญหาที่พบในการทำงานของกลุ่ม

ทางกลุ่มขาดตลาดที่แน่นอนที่จะมารองรับตัวผลิตภัณฑ์ ต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อมาใช้ในการพัฒนาการผลิต และรูปแบบการบริหารจัดการต้องการรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์

แนวทางแก้ไข

ทางกลุ่มพยายามที่จะออกงานแสดงสินค้าต่างๆ ให้มากที่สุด เพื่อให้ตัวผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักของตลาด และมีต้นทุนในการประชาสัมพันธ์ที่ต่ำ โดยได้รับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุน ทั้งทางด้านการบริหารจัดการ การผลิต การออกแบบ ตัวผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ด้านผลิตภัณฑ์

1. ควรออกผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูงกว่าเดิม เพื่อเปิดตลาดใหม่หรือตอบสนองความต้องการของลูกค้าเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่น แก้วถักตู้ปลา หรือแก้วถักปะการัง
2. ควรพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สามารถส่งได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและรองรับการส่งออก

ด้านการบริการ

1. ควรเพิ่มบุคลากรด้านการจัดจำหน่ายให้มากขึ้น เช่น การสร้างทีมขายเพื่อลดปัญหาช่องทางในการจัดจำหน่าย
2. ควรพัฒนาบุคลากรด้านการจัดจำหน่ายที่มีอยู่เดิม ให้สามารถแนะนำสินค้าและบริการของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ตรงตามต้องการและทันเวลา

ด้านประชาสัมพันธ์

ควรมีจัดให้มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น เช่น www.thaitambon.com ซึ่งมีอยู่แล้วเป็นต้น

ด้านการส่งเสริมการตลาด

จัดให้มีการส่งเสริมการตลาดให้มากขึ้น ในลูกค้า 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มลูกค้าปลีก เช่น เมื่อซื้อสินค้าตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป แคมเปญแก้วถักตุ๊กตา ,

ดอกไม้ถัก

2. กลุ่มลูกค้าส่ง เช่น เมื่อซื้อสินค้าตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป ในเขตกรุงเทพฯ

ปริณทล บริการจัดส่งฟรี

3. ควรเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายโดยการสร้างเครือข่ายกับร้านค้าที่มี

ชาวต่างชาติพักอาศัย เช่น ตรอกข้าวสาร ย่านสีลม เป็นต้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

1. รัฐควรมีนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ เช่น เกณฑ์และคณะกรรมการที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อยกระดับสินค้าเป็น OTOP ต้องมีความชัดเจน ยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้

2. รัฐควรมีการให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เช่น ความรู้ด้านวิชาการ การส่งออก บรรจุภัณฑ์ และแหล่งเงินทุน

5.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ของการผลิตแก้วถักของกลุ่มในเชิงลึกต่อไป

2. ควรมีการศึกษาการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคของเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แก้วถัก

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. 2538. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร:

สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

“แก้วถัก” 2007. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaitambon.com>.

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. 2544. การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. เอกสารประกอบการเรียน

ภาควิชาพัฒนาชุมชน. คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เจลิยว เขมราช . 2545. การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่ม

เกษตรกรทำนา ในภาคกลางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

กรุงเทพมหานคร.

ต่อม ชาวบ้านบึง. 2550. เทรนด์ยุคกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม 2550.

ทิพวัน แสงอำไพ. 2550. ประธานกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม 2550.

ธวัช ปุณโณทก. 2531. ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสานทักษะของอาจารย์ปรีชา พิณทอง, ในเสรี พงศ์พิศ

(บรรณาธิการ). ทิศทางหมู่บ้านไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.

นิพนธ์ สุขปรีดี. 2528. หัตถกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา.

นุกูล แดงประพันธ์. 2550. ฝ่ายส่งเสริมการขายกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม 2550.

บุญตา ต้นมณี. 2550. ฝ่ายส่งเสริมการขายกลุ่มหัตถกรรมแก้วถัก. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม 2550.

ประเวศ วะสี. 2543. การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อแก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน, สาน

ปฏิรูป 3(33). 60 – 63

ประเวศ วะสี. 2537. “ตลาดทางเลือกใหม่ของผู้บริโภค”. นิตยสารหมองชาวบ้าน. (16)

181:25 -27.

ปรีชา เวสาร์ชช. 2528. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (เอกสารโง่เนี้ยว)

ปรีชา อุยตระกูล. 2541. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา . ม.ป.ท.

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.

กรุงเทพมหานคร:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พัฒน์ บุญรัตนพันธ์. 2517. การสร้างพลังชุมชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรา อุดตระกูล. 2533. ภูมิปัญญาชาวบ้านเทคโนโลยีพื้นฐานและแหล่งวิทยาการในชุมชนในชลทิตย เอี่ยมสำอางค์ และวิศนี ศิลาตระกูล, เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการให้แหล่งวิทยาการในชุมชนหน่วยที่ 1 – 8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร พัทยา สาย. 2516. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พัฒนาศ.
- พัทยา สายหุ. 2516. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พัฒนาศ.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลไกการมีส่วนร่วมชุมชน ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- เมธินี นิพิทักษ์. 2545. การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร.
- ลัดดา ผิวเนตร. 2542. บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มแม่หมูสมุนไพรบ้านท่าทรายหมู่ที่ 1 ตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาลยบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร.
- ลำแพน ชนกลิกรรม. 2545. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็ของโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดนครสวรรค์. กรุงเทพมหานคร.
- สามารถ จันทร์สุรย์. 2533. ภูมิปัญญาจังหวัดอุดรดิติถ์. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา.
- สมทรง อุดมสุข. 2550. ฝ่ายการตลาดกลุ่มหัตกรรมแก้วกั. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม 2550.
- สมพันธ์ เตชะอธิก (บรรณาธิการ). 2540. NGOs : ทางเลือกพลังการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ม.ป.ท.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2544. การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์
กลุ่มนักกิจกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม

1. บริบทของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มนักกิจกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

- ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนกลุ่มนักกิจกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

- สถานที่ตั้งอยู่ที่
 - ทำแผนที่ชุมชนกลุ่มนักกิจกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

- สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และประชากรของชุมชน
 - จำนวนครัวเรือนในชุมชนครัวเรือน / จำนวนประชากร
 - อาชีพหลักทำอะไร? รายได้ส่วนใหญ่ได้จากแหล่งใด
 - ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอะไรบ้าง
 - สภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน
 - สิ่งแวดล้อมที่ดีว่าเป็นจุดเด่นหรือจุดได้เปรียบคืออะไร?
 - การใช้ที่ดินทำกิน/แหล่งน้ำ
 - การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
 - ปัญหาของชุมชนที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขที่กระทำอยู่

2. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มนักกิจกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

- ประวัติการก่อตั้งกลุ่มนักกิจกรรมแก้วถัก ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

- ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. จนถึงปัจจุบันเป็นปีที่เท่าไร?
 - ผู้ก่อตั้งคือใคร

- จำนวนสมาชิกในช่วงเริ่มต้นคน / ปัจจุบันมีกี่คน ?
- แนวความคิดและสาเหตุในการรวมกลุ่มกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
 - พัฒนาการของกลุ่มกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (การได้รับรางวัลต่างๆ จากหน่วยงานองค์กรและได้รับเป็น OTOP ระดับ 3 ดาว)
 - ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดขึ้นของรวมกลุ่มกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
 - การรวมกลุ่มกลุ่มหัตถกรรมแก้วดัก ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมต้องมีอะไรบ้าง ? องค์ประกอบ ?
 - ปรัชญา / นโยบาย / เป้าหมาย / วัตถุประสงค์ของกลุ่ม
 - โครงสร้าง การบริหารงาน การดำเนินงาน คณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ของกลุ่ม
 - ฝั่งองค์กรเป็นอย่างไร?
 - มีการแบ่งหน้าที่อย่างไร ? กี่ฝ่าย ? อะไรบ้าง
 - ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของกลุ่ม
 - แนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน

3. การบริหารจัดการ

- ด้านการสร้างผลิตภัณฑ์
 - แหล่งวัตถุดิบ
 - วิธีการและขั้นตอน
 - ขั้นตอนการผลิต
 - การบรรจุหีบห่อและบรรจุภัณฑ์
 - การวางแผนการผลิต
 - ปริมาณในรอบการผลิต
 - ต้นทุนในการผลิต
 - การทำบัญชี
 - การรับรองมาตรฐาน
 - การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ด้านการตลาด/การจัดจำหน่าย
 - สถานที่จัดจำหน่าย
 - รูปแบบการจัดจำหน่าย
 - การประชาสัมพันธ์
 - ยอดการขายในปีที่ผ่านมา

4. กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

- ประเภทขององค์กรหรือหน่วยงานภายนอก ที่เข้ามาสนับสนุนมีหน่วยงานอะไรบ้าง
- การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่มา มีอะไรบ้าง
- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่ม เช่น การฝึกอบรม ทักษะศึกษาดูงาน การประชุม

สัมมนา

- มีการไปศึกษาดูงานด้านการรวมกลุ่มจากที่ไหนบ้างหรือไม่
- ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านใดบ้างหรือไม่
- มีการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกรุ่นต่อไปอย่างไรบ้าง
- การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมีหรือไม่มี
- มีแนวทาง/มีการเตรียมการอย่างไร

5. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จจนได้รับมาตรฐานระดับ 3 ดาว

ปัจจัยภายใน

- ผู้นำหรือกรรมการ
- สมาชิก
- ตรงกับปัญหาหรือความต้องการของชุมชน
- ผลตอบแทนสู่ครอบครัวและชุมชน
- สวัสดิการ / ประโยชน์สาธารณะส่วนรวม

ปัจจัยภายนอก

- หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน (การประกวด, การได้รางวัล)
- จุดเด่นอะไรที่ทำให้ได้รางวัล
- ได้รางวัลมาจากไหน / เมื่อไร / เพราะอะไร
- แรงผลักดัน ส่งเสริม ที่ให้เกิดการตื่นตัวและการรวมตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้